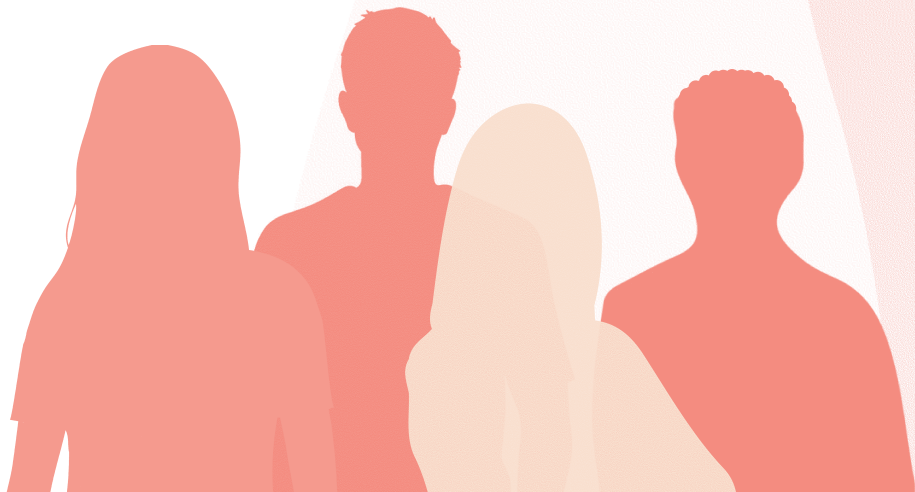

”Men det är inget som jag har berättat för någon”

Delredovisning av regeringsuppdraget om kontaktvägar för barn som utsatts för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer

BARNOMBUDSMANNEN 2026

BARNOMBUDSMANNEN

Stockholm, den 13 mars 2026

Diarienummer BO2025-0212

Box 22106, 104 22 Stockholm

08- 692 29 56

info@barnombudsmannen.se

www.barnombudsmannen.se

För frågor vänligen kontakta:

Sara Platten Bäckström

Sara.plattenbackstrom@barnombudsmannen.se

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Bakgrund	6
Om uppdraget	6
Syfte med rapporten	6
Barnombudsmannen arbetar utifrån barnkonventionen	7
Andra bindande konventioner och internationella åtaganden på området	7
Problembeskrivning	8
3. Genomförande	9
Metod	9
Djupintervjuer	9
Djupintervjuer för flera regeringsuppdrag	10
Djupintervjuer om kontaktvägar och föräldraskapsstöd	10
Könsaspekter vid samtal om sexuella övergrepp	11
Opinionsmätning	11
Referensgrupper	12
Identifiera/beakta befintliga stödfunktioner och kontaktvägar	12
Samverkan inom uppdraget	12
Samverkan med myndigheter	13
Samverkan med civilsamhället och andra aktörer	13
Viktiga perspektiv i arbetet	13
Övrigt kopplat till genomförandet	14
4. Delredovisningens resultat och analys	14
Vid incest är det ytterst svårt för barn att berätta	14
Tjejer i hederskontext tvingas dölja sexuellt våld	16
Främst tjejer utsätts för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld i ungas partnerrelationer	17
Normalisering av våld och sexuella övergrepp i ungas partnerrelation	19
Killars och mäns sexuella våld mot tjejer i samband med annan kriminalitet	21
Spridning av sexuellt material skadar barns och ungas hälsa	23
Vuxna förstår inte barns levnadsförhållanden	27
Barns motstånd och strategier	29
Skolan är viktig för att förebygga och upptäcka sexuella övergrepp och våld i ungas partnerrelation	30
Många hinder för barn och unga att söka stöd	34
Barn och unga görs till problemet	37

Befintliga kontaktvägar är svåra att förstå och stödet är organiserat i stuprör	38
Lågt förtroende för samhällets stöd och möjligheter till upprättelse	43
5. Barns och ungas råd	45
Barns och ungas råd till andra barn som blivit utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering eller våld i ungas partnerrelationer	46
Barns och ungas råd till vuxna	46
6. Barnombudsmannens avslutande reflektioner	47
7. Barnombudsmannens rekommendationer	48
8. Kostnadsberäkning/Ekonomisk redovisning	51
9. Källförteckning	51

1. Sammanfattning

Barnombudsmannen delredovisar genom denna rapport ett regeringsuppdrag om att identifiera kontaktvägar för barn och unga som har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering.

Barnombudsmannen har inhämtat åsikter och erfarenheter från barn och unga som har erfarenhet av att bli utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering eller våld i sin partnerrelation. Hittills har 23 barn och unga deltagit i djupintervjuer, majoriteten är tjejer och några är killar. Barnombudsmannen har även genomfört flera opinionsmätningar. En opinionsundersökning bland 1 392 barn och unga, samt 1 028 vårdnadshavare genomfördes för att fördjupa förståelsen om barns och ungas kunskap om de olika våldsformerna och vart våldutsatta kan vända sig, barns och ungas erfarenheter av samtal med vuxna samt barns och ungas önskemål om information. Vårdnadshavare har fått speglade frågor. Därutöver har Barnombudsmannen samverkat med myndigheter och civilsamhälle samt genomfört en kartläggning av befintliga stödstrukturer.

I intervjuer med Barnombudsmannen beskriver barn och unga utsatthet för många olika former av sexuella övergrepp. Det är framför allt tjejer, men även några killar, som berättar bland annat om incest, digitala sexuella övergrepp, sexuellt våld och sexuell exploatering i samband med annan kriminalitet. De beskriver även normaliseringsprocessen vid våld i ungas partnerrelationer. Den verklighet som framträder är en där sexuella övergrepp är närvarande på såväl fysiska som digitala arenor, som barn och unga tvingas förhålla sig till. Utöver att de beskriver olika former av utsatthet berättar de även om hinder för att söka stöd, såsom att

- vuxna inte förstår barns levnadsförhållanden
- vuxna inte ställer frågor och tar ansvar
- barn och unga görs till problemet
- barn och unga har svårt att identifiera sig som brottsoffer
- barn och unga känner skam och skuldbelägger sig själva
- våldsutövarna ofta är någon i deras närhet
- barn och unga har lågt förtroende för samhällets stöd och möjligheter till upprättelse.

Utifrån barns och ungas berättelser och behov, lämnar Barnombudsmannen ett antal rekommendationer som bör vidtas redan nu.

Barnombudsmannen ska slutredovisa uppdraget den 1 juni 2027, och då lämna förslag på ändamålsenliga och tydliga kontaktvägar samt hur stöd och information kan förenklas och bli mer tillgängligt. Barnombudsmannen ska under uppdragstiden även lämna underlag till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd om barns och ungas erfarenheter och åsikter om hur föräldraskapsstödet kan utgöra ett stöd för barn och unga som har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering.

2. Bakgrund

Om uppdraget

Barnombudsmannen fick den 5 juni 2025 ett särskilt regeringsuppdrag att identifiera kontaktvägar för barn och unga som har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering, inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Uppdraget omfattar att inhämta barns och ungas erfarenheter och åsikter om hur vägarna till stöd och hjälp bör utformas och utifrån resultatet av detta lämna förslag på ändamålsenliga och tydliga kontaktvägar och hur stöd och information kan förenklas och bli mer tillgängligt.¹

Enligt samma regeringsuppdrag ska Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) främja utvecklingen av föräldraskapsstöd riktat till vårdnadshavare till barn och unga som riskerar att utsättas eller har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering. I MFoF:s uppdrag ingår att inhämta kunskap om barns och ungas sexuella riskutsatthet, bland annat på internet, deras kunskap om samtycke och deras kunskap om vad som är brottsliga handlingar.

Barnombudsmannen ska inom ramen för den del av uppdraget som är riktad till MFoF bidra genom att inhämta barns och ungas egna erfarenheter och åsikter om hur föräldraskapsstödet kan utgöra ett stöd för barn och unga som har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering.

Enligt uppdraget ska Barnombudsmannen inhämta kunskap och synpunkter från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) när det gäller kontaktvägar för unga vuxna och från Myndigheten för delaktighet (MFD) när det gäller barn och unga med funktionsnedsättning.

Barnombudsmannen ska även inhämta kunskap och erfarenhet från andra relevanta myndigheter såsom Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Brottsoffermyndigheten, Linköpings universitet (Barnafrid — nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) samt från centrala aktörer från civilsamhället som bedriver stödverksamhet.

Genom denna delredovisning redovisar Barnombudsmannen genomförandet av den första delen av uppdraget som avser att identifiera kontaktvägar. Barnombudsmannen ska senast den 1 juni 2027 lämna en skriftlig slutredovisning av hela uppdraget.

MFoF ska slutrapportera sin del av uppdraget som handlar om föräldraskapsstöd den 27 september 2027.

Syfte med rapporten

Syftet med delredovisningen är att redogöra för hur Barnombudsmannen har tagit sig an uppdraget att identifiera kontaktvägar för barn och unga som har utsatts för våld i partnerrelation, sexuellt våld eller sexuell exploatering, inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Delredovisningen ska utgöra underlag till och leda till att myndigheten i slutredovisningen den 1 juni 2027 kan lämna förslag på ändamålsenliga och tydliga kontaktvägar, och hur stöd och information kan förenklas och bli mer tillgängliga

---

¹ Regeringsbeslut 2025-06-12 A2025/00608.

för målgrupper. Förslaget ska omfatta både barn och unga och beakta behov av fortsatt stöd utan avbrott även när den unge har fyllt 18 år. I delredovisningen redogörs även för huvuddragen så här långt i barns och ungas tankar, åsikter och erfarenheter avseende sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer.

Barnombudsmannen arbetar utifrån barnkonventionen

Barnombudsmannens uppgift är att företräda barns och ungas rättigheter och intressen mot bakgrund av Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)², som sedan den 1 januari 2020 även är svensk lag.

Barnombudsmannen ska bevaka efterlevnaden av konventionen och driva på genomförandet. Barnkonventionen fastslår bland annat följande:

- Alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. (Artikel 2)
- Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. (Artikel 3)
- Varje barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. (Artikel 6)
- Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som rör barnet. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad. (Artikel 12)
- Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt och psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp. (Artikel 19)
- Barnets rätt till bästa möjliga hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård och rehabilitering. (Artikel 24)
- Barn ska skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. (Artikel 34)
- Barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende. (Artikel 36)
- Barns rätt till alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning när ett barn utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp. (Artikel 39)

Andra bindande konventioner och internationella åtaganden på området

Sverige har även förbundit sig att följa:

- Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen), som omfattar åtgärder för att skydda flickor och kvinnor mot alla former av våld, inklusive våld i hemmet.

---

² Lag (1993:335) om Barnombudsman, 1 §.

- Europarådets konvention om skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (Lanzarotekonventionen).

Problembeskrivning

Det är ytterst allvarligt att barn och unga utsätts för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Det finns ett behov av att uppmärksamma barn och ungas utsatthet för sexuellt våld särskilt eftersom studier visar att barn och unga, i synnerhet tjejer och hbtqi-personer, är i betydligt högre grad utsatta jämfört med killar. Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel samt våld i ungas partnerrelationer är allvarliga samhällsproblem och att förebygga och bekämpa dessa är högt prioriterat av regeringen. Våld i ungas partnerrelationer får ofta allvarliga konsekvenser och kan lägga grunden för destruktiva relationsmönster med ökad risk för våldsutsatthet eller våldsutövande senare i livet. Samtidigt uppger unga en högre utsatthet för våld i partnerrelationer än vuxna, och tjejer uppger en högre utsatthet än killar.³

Den nationella kartläggningen *Våld mot barn 2022* visar att över 57 procent av barn och unga någon gång har utsatts för någon form av våld. Fyrtio procent har utsatts för våld av en vuxen, och drygt åtta procent har upplevt flera former av våld från en vuxen.⁴ Kartläggningen inkluderar även frågor om våld i ungas partnerrelationer. Dessa särredovisades 2024 i studien *Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck-förekomst, riskfaktorer och hälsokonsekvenser*.⁵ Av de tillfrågade uppgav 50,5 procent (2 711 unga) att de hade haft en relation eller dejtat någon. Av dessa uppgav 31 procent att de har utsatts för någon form av våld i partnerrelationen.⁶ Den vanligaste formen av våld, oavsett kön, är digitalt psykiskt våld, följt av psykiskt våld. Tio procent uppger att de har utsatts för sexuellt våld av en partner och åtta procent för fysiskt våld. Det finns tydliga könsskillnader. Tjejer och icke-binära personer rapporterar samtliga former av våld i högre utsträckning än killar gör. Sexuellt våld var fyra gånger så vanligt bland tjejer och icke-binära personer jämfört med killar. Fysiskt våld är dubbelt så vanligt bland tjejer som bland killar. Våld mot barn och unga omfattar fysiskt, psykiskt, digitalt och sexuellt våld och förekommer både i och utanför nära relationer samt i såväl fysiska som digitala miljöer. Digitala dimensionen av våld är vanligt, exempelvis genom att sexuella bilder eller filmer sprids utan samtycke av en nuvarande eller före detta partner.⁷ Enligt studien *Våld mot barn 2022* har sexuella övergrepp ökat betydligt, och framför allt vad gäller övergrepp som skett digitalt.⁸

Sexuell exploatering är en form av våld som är en relativt vanlig del av barn och ungas vardag. Sexuell exploatering handlar om olika former av sexuella övergrepp där någon form av ersättning ges i samband med övergreppen. Det kan handla om att förmå barn och unga att delta i sexuella handlingar eller på andra sätt utnyttjas sexuellt, både i fysiska och digitala

---

³ Brottsförebyggande rådet, *Brott i nära relationer - kartläggning under 2022 och under livstiden*, (2024), sid. 28.

⁴ Jernbro, C. Landberg, Å. & Thulin, J., *Våld mot barn 2022 - En nationell kartläggning*, (2023), Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

⁵ Jernbro, C. & Landberg, Å., *Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Förekomst, riskfaktorer och hälsokonsekvenser*, (2024), Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Jämställdhetsmyndigheten.

⁶ Jernbro, C., & Landberg, Å., *Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck*, (2024), Stiftelsen Allmänna Barnhuset & Jämställdhetsmyndigheten, sid. 8.

⁷ Ecpat, *"Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt"*, (2023).

⁸ Jernbro, C., Landberg, Å. & Thulin, J., *Våld mot barn 2022 - En nationell kartläggning*, (2023), Stiftelsen Allmänna Barnhuset, sid. 48

miljöer⁹, exempelvis genom att ett barn förmås agera eller dela bilder. Där finns det ofta en maktobalans i form av beroende eller annan utsatthet. Sexuell exploatering kan även kopplas till arrangemang där en äldre person, vanligen en man, ger någon form av ersättning eller tjänar pengar på övergreppet. I studien *Våld mot barn 2022* har barn uppgett att de kontaktats i syfte att utföra sexuella handlingar. Könsskillnaderna är tydliga i studien, 14 procent av tjejer och 15 procent av personer med annan könsidentitet har blivit tillfrågade att utföra sexuella handlingar. Siffran för killar är en procent.¹⁰

Att tjejer och personer med annan könsidentitet är kraftigt överrepresenterade jämfört med killar när det kommer till erfarenheter av kontaktförsök i sexuellt syfte med barn, i bland kallat för grooming bekräftas även av studien *Unga sex och internet efter #metoo*. Där framkommer att 26 procent har varit med om någon form av kontaktförsök, och det vanligaste, 21 procent, var att någon visat eller skickat avklädda bilder. Tjejer hade betydligt oftare dessa erfarenheter än killar, 28 procent jämfört med elva procent och allra vanligast, 44 procent, var det bland unga som identifierar sig som icke-binära personer.¹¹ Utsatthet för våld får betydande konsekvenser för barn och ungas hälsa bland annat i form av psykisk ohälsa, traumasymptom och somatiska besvär. Våldet påverkar även barn och ungas skolgång genom exempelvis koncentrationssvårigheter, sämre resultat och skolfrånvaro.¹²

3. Genomförande

Metod

Den huvudsakliga kunskapsinhämtningen i uppdraget har skett genom insamling av barns och ungas erfarenheter, åsikter och röster genom djupintervjuer, referensgrupper samt opinionsmätningar. Även annan kunskapsinhämtning har skett i uppdraget vilket redovisas i detta kapitel.

Arbetet i uppdraget utgår från ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv. Det innebär att barns och ungas erfarenheter, åsikter och rättigheter inte enbart ska beaktas, de ska vara vägledande genom hela processen. Barns röster ska aktivt inhämtas och respekteras samt ligga till grund för analys, slutsatser och rekommendationer. Barns och ungas perspektiv utgör en nödvändig förutsättning för ett relevant, träffsäkert och rättighetsbaserat arbete.

Djupintervjuer

Barnombudsmannen har hittills genomfört djupintervjuer med totalt 23 barn och unga i ålder 13–25 år som har erfarenhet av utsatthet för sexuellt våld och sexuell exploatering. Av dessa har 14 även erfarenheter av utsatthet för våld i sin egen partnerrelation. De barn och unga som har deltagit har antingen kontakt med stödverksamhet i kommunal-, regional- eller civilsamhällesregi eller varit placerade i samhällets vård - Statens institutionsstyrelses (SiS)

---

⁹ Jämställdhetsmyndigheten, *Sexuell exploatering av barn och unga – en fördjupad kunskapsöversikt för dig som vill förstå, förebygga och upptäcka sexuell exploatering*, (2023), Nationella samordningen mot prostitution och människohandel.

¹⁰ Jernbro, C., Landberg, Å, Thulin, J., *Våld mot barn 2022 - En nationell kartläggning*, (2023), Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

¹¹ Jonsson, L., Landberg, Å. och Svedin C- G., *Unga, sex och internet efter #metoo*, (2021), Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

¹² Jernbro, C., Landberg, Å, Thulin, J., *Våld mot barn 2022 - En nationell kartläggning*, (2023), Stiftelsen Allmänna Barnhuset

ungdomshem, hem för vård eller boende (HVB) eller skyddat boende inom civilsamhället. Av de 23 barn och unga är en majoritet tjejer och några få killar.

Barnombudsmannen har på förhand skickat ut ett informationsbrev till barn och unga om att vi ska komma till den plats där de befinner sig. Väl på plats har vi arbetat för att skapa en lugn och trygg miljö, där vi även gett muntlig information om vilka vi är och vilka teman vi kommer att ställa frågor om. Vi har varit tydliga med att det är frivilligt att delta, att man svarar på de frågor man vill, att det inte finns några rätta eller fel svar och att det när som helst går att avbryta intervjun. Barn och unga har generöst bidragit med sina tankar och erfarenheter.

Djupintervjuer för flera regeringsuppdrag

Under våren och hösten 2025 genomförde Barnombudsmannen 70 semistrukturerade djupintervjuer med barn och unga mellan 15 och 21 år som har erfarenhet av olika former av våld. Barn och unga som deltog befann sig på SiS ungdomshem, HVB, skyddat boende eller i stödverksamhet inom civilsamhället.

Intervjuerna utgick ifrån ett semistrukturerat samtalsstöd, med följande teman:

1. Uppväxtvillkor och våldsutsatthet¹³.
2. Erfarenheter av hjälp, stöd och skydd från samhället.
3. Erfarenhet från domstol.
4. Råd till vuxna som har ansvar för att hjälpa barn och unga.
5. Råd till andra barn och unga i liknande situationer.

Intervjuerna gav information till flera regeringsuppdrag¹⁴ samt Barnombudsmannens årsrapport 2026. Av de intervjuade är 40 killar (57 procent), 29 tjejer (42 procent) och en icke-binär person (1 procent). Vid tiden för samtalet var 33 barn (i åldern 15–17 år) och 37 unga vuxna (i åldern 18–21 år). Det framgår även att de 70 barn och unga tillsammans har minst 152 syskon som också påverkas av, och utsätts för, de skadliga förhållandena i familjen. I flera fall nämns dessutom exempelvis kusiner som lever i samma utsatthet.

Varje djupintervju har pågått i cirka 60-90 minuter. I dessa djupintervjuer har 15 barn och unga berättat om utsatthet för sexuellt våld eller sexuell exploatering, samt åtta om utsatthet för våld i egen partnerrelation.

Djupintervjuer om kontaktvägar och föräldraskapsstöd

Barnombudsmannen identifierade efter djupintervjuerna för flera uppdrag ett antal områden där materialet behövde fördjupas ytterligare utifrån det aktuella uppdraget om kontaktvägar och föräldraskapsstöd vid sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Arbetet med kompletterande intervjuer började i oktober 2025 och är pågående vid tidpunkten för denna delredovisning. De barn och unga som deltar i fördjupningsintervjuerna befinner sig primärt i stödverksamheter i kommunal, regional eller civilsamhällets regi. De kompletterande intervjuer som hittills har genomförts inom detta arbete har pågått i cirka 90-120 minuter och de som har deltagit är 13-25 år.

---

¹³ Inklusive erfarenhet av sexuellt våld och sexuell exploatering och erfarenhet av våld i ungas partnerrelationer, utöver våld i hemmet, hedersrelaterat våld och förtryck och andra former av våld.

¹⁴ Regeringsbeslut 2024-12-19 S2024/02156 (delvis), Regeringsbeslut 2025-05-15 S2025/00979

I kompletteringsintervjuerna har Barnombudsmannen ställt frågor till barn och unga som har erfarenhet av sexuell exploatering, sexuella övergrepp och våld i nära partnerrelation om deras tankar och erfarenheter av vägar till stöd samt vilket föräldraskapsstöd de anser att deras vårdnadshavare behöver. Det togs fram ett särskilt samtalsstöd om sexuella övergrepp och sexuell exploatering som Barnombudsmannen använde under våren 2025, som ett komplement till övriga samtalsstöd om våld. Detta har även använts under de kompletterande intervjuerna.

I kompletteringsdjupintervjuerna har åtta barn och unga berättat om utsatthet för sexuellt våld eller sexuell exploatering. Av dessa har sex barn och unga även erfarenhet av utsatthet för våld i egen partnerrelation.

Könsaspekter vid samtal om sexuella övergrepp

När det gäller utsatthet för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer finns det en tydlig könsaspekt. Det är främst tjejer och hbtqi-personer som blir utsatta. I undersökningar och i djupintervjuer speglas detta då tjejer uppger en hög grad av utsatthet för sexuella övergrepp. Även killar blir utsatta, dock i lägre utsträckning. Killar har även svårare att tala om det. Under år 2024 samlade Barnombudsmannen in barns röster om utsatthet för våld under uppväxten, både genom djupintervjuer och en enkätundersökning. Det som framkom i arbetet var att olika grupper av barn har olika svårt att dela med sig av sina erfarenheter, särskild vad gäller sexuella övergrepp, och att det är beroende av val av metod. I 2024 års djupintervjuer berättade tjejer, men inte killar, om sexuella övergrepp, samtidigt som det i Barnombudsmannens enkätundersökning med frihetsberövade barn och unga framkom att även killar har erfarenheter av sexuellt våld.¹⁵ I intervjuguiden som är framtagen år 2025 finns ett anpassat samtalsstöd med mer direkta frågor om utsatthet för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Detta samtalsstöd tillsammans med arbetet att skapa ett tryggt rum för barn och unga i samband med intervjuerna har hittills möjliggjort för fler barn och unga, både killar och tjejer, att dela med sig av sina erfarenheter. Det är således viktigt att vara uppmärksam på hur röster samlas in, för att säkerställa att olika grupper av barn och unga ges förutsättningar att berätta. Att förstå hur svårt det kan vara för barn och unga att berätta om sin utsatthet för sexuella övergrepp, och ha strategier för att öppna den typen av konversationer med barn och unga, blir även avgörande för att yrkesverksamma ska kunna upptäcka sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer.

Opinionsmätning

Under hösten 2025 genomförde Barnombudsmannen flera opinionsmätningar, både bland barn och unga och bland vårdnadshavare. Detta för att komplettera övrig kunskapsinhämtning i uppdraget och kunna fördjupa förståelsen om barns och ungas generella kunskap om våldsformerna, vart man kan vända sig om man blir utsatt, barns och ungas erfarenheter av samtal med vuxna samt barns och ungas önskemål om information.

I undersökningarna ingick bland annat frågor om

---

¹⁵ Barnombudsmannen, "Det har alltid funnits våld, alltså när det funnits problem". Återrapportering av regeringsuppdraget om barn och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och risk för att involveras och utnyttjas i kriminalitet, (2025).

- barns och ungas kunskap om och utsatthet för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer och om barn och unga vet vart de kan vända sig om de blir utsatta,
- vilka kunskaper barn och unga anser att vuxna behöver stärka för att bättre möta barns och ungas behov,
- eventuella hinder som kan göra det svårt att söka stöd och hjälp samt
- syn på vilka barn och unga som bör få frågor om våldsutsatthet.

I opinionsmätningen gällande målgruppens kunskap om, och utsatthet för, sexuellt våld och/eller sexuell exploatering medverkade 1 392 barn och unga i åldrarna 10-24 år samt 1 028 vårdnadshavare med barn i åldern 10-17 år. Av de 1392 barn och unga som deltog i mätningen var 593 killar och 783 tjejer. I den del av materialet som avser barn och unga i åldern 10-17 år deltog 501 killar och 513 tjejer. I den mer övergripande opinionsundersökningen om våld medverkade 1 060 barn och unga i åldrarna 12-21 år. Av dessa barn och unga var 465 killar och 569 tjejer.

Opinionsmätningar som Barnombudsmannen har genomfört år 2025 kommer att redovisas i separat rapport under år 2026. Siffrorna som presenteras i denna delrapport kommer att kunna läsas i sin helhet i den kommande rapporten.

Referensgrupper

Barnombudsmannen arbetar löpande med referensgrupper bestående av barn och unga som har erfarenheter av att ha varit utsatta för olika former av våld. Referensgrupperna bistår i tolkning och analys samt i arbetet med att ta fram förslag på kontaktvägar och utformning av information och stöd.

Identifiera/beakta befintliga stödfunktioner och kontaktvägar

I genomförandet av uppdraget ska Barnombudsmannen och MFoF ta hänsyn till redan befintliga stödfunktioner eller kontaktpunkter samt den erfarenhet och kunskap som finns utifrån beprövade och etablerade metoder för stöd till våldsutsatta. Särskild vikt ska läggas vid stöd till grupper med livsomständigheter som kan innebära ökad sårbarhet, såsom unga hbtqi-personer, unga med funktionsnedsättning och barn och unga i samhällets vård.

Under hösten 2025 har Barnombudsmannen inlett ett arbete med att kartlägga befintlig kunskap samt inhämta information från aktörer som arbetar med att ge stöd till målgruppen.

Barnombudsmannen har inom ramen för detta gett en extern part i uppdrag att genomföra en kartläggning av forskning samt annan tillgänglig information och intervjuer med yrkesverksamma. Syftet är att identifiera befintliga stödstrukturer och kontaktpunkter för målgruppen och att identifiera eventuella brister i nuvarande stöd och kontaktvägar.

Samverkan inom uppdraget

Barnombudsmannen ska inom ramen för uppdraget samverka med relevanta myndigheter samt aktörer inom civilsamhället.

Samverkan med myndigheter

I uppdraget har samverkansmöten löpande hållits med MFoF. Barnombudsmannen har även haft dialogmöten med MUCF, MFD, Jämställdhetsmyndigheten, Brottsoffermyndigheten, Barnafrid, Socialstyrelsen¹⁶, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet samt den statliga stiftelsen Allmänna barnhuset.

Barnombudsmannen har även fått ta del av information från MFoF:s angående deras samverkan med Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU).

Därutöver har Barnombudsmannen medverkat vid Jämställdhetsmyndighetens nätverk för Nationellt metodstödsteam mot människohandel (NMT) och myndighetsnätverket för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, i syfte att samla in tankar och erfarenheter från regionkoordinatorerna samt övriga myndigheter.¹⁷

Samverkan med civilsamhället och andra aktörer

Barnombudsmannen har i uppdraget bjudit in till samverkan med ett antal större aktörer inom civilsamhället som arbetar med frågor som rör sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Vi har genom ett rundabordsamtal den 21 oktober 2025¹⁸ samt genom en digital enkät¹⁹ samlat in deras tankar och erfarenheter vad gäller tillgång till stöd, kontaktvägar till stöd, hur stödet bör utformas och hur samverkan bör fungera. Den digitala enkäten har även skickats till flera andra aktörer som Barnombudsmannen har identifierat kan möta barn och unga i dessa situationer.²⁰

Barnombudsmannen har dessutom samlat in kunskap och erfarenheter genom särskilda möten med och inläsning av rapporter från civilsamhällesorganisationer.

Viktiga perspektiv i arbetet

Barnombudsmannen behöver anlägga flera perspektiv för att lyckas med detta uppdrag. Utöver ett barnrättsperspektiv ska ett jämställdhetsperspektiv genomsyra arbetet, eftersom det framför allt är tjejer som utsätts för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas nära relationer. Perspektivet ska bidra till att synliggöra och analysera skillnader i villkor, förväntningar och erfarenheter mellan tjejer och killar.

Därtill ska ett hbtqi-perspektiv integreras utifrån att unga hbtqi-personer, vid sidan av unga tjejer, är särskilt utsatta för sexuellt våld och sexuell exploatering. Det har i uppdraget varit svårt att inhämta information om situationen för personer med intersexvariationer och därför har det perspektivet inte kunnat analyseras.

Även ett funktionshinderperspektiv ska finnas med för att uppmärksamma utsattheten bland unga med funktionsnedsättning och säkerställa att kontaktvägar, information och stöd är tillgängligt för målgruppen.

---

¹⁶ Möten ägde rum den 9-10 december 2025.

¹⁷ Mötet ägde rum den 2 oktober respektive den 27 november 2025.

¹⁸ Vid mötet deltog Atsub, Childhood foundation, ChildX, Ecpat, Gapf, Novahuset, NxtMe, RFSL Ungdom, Roks, Somaya stödjour, Stiftelsen Allmänna barnhuset, Stiftelsen 1000 möjligheter, Tris och Unizon.

¹⁹ Enkäten skickades till samtliga aktörer som skulle delta vid rundabordsamtalet och besvarades av 8 aktörer.

²⁰ Enkäten skickades till 13 övriga aktörer och besvarades av Bris, Organisationen MÅN (killar), Paraply, Regionhälsan MSÖ Pilen VGR, Rädda Barnens Centrum för stöd och behandling samt Talita.

Övrigt kopplat till genomförandet

Den informationsinhämtning som sker inom ramen för uppdraget avseende barn och unga utsatta för sexuell exploatering och sexuella övergrepp ger även underlag till Barnombudsmannens arbete i Lanzarotekommittén. Det finns synergieffekter med Barnombudsmannens olika regeringsuppdrag om våld mot barn och brister i samhällets skyddsnet.

4. Delredovisningens resultat och analyser

Arbetet med uppdraget pågår och de slutliga resultaten, analyserna och förslagen redovisas den 1 juni 2027. Barnombudsmannen har dock redan identifierat vissa återkommande teman i barns och ungas berättelser och övrig kunskapsinsamling om sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer, och lyfter därför fram barns och ungas erfarenheter redan i denna delredovisning. Dessa teman har på olika sätt betydelse för barns och ungas vägar till stöd under eller efter utsatthet.

Barn och unga berättar i djupintervjuer med Barnombudsmannen om sexuella övergrepp, allt ifrån digitala sexuella ofredanden i form av avklädda bilder som skickats utan samtycke till mycket allvarliga fysiska övergrepp. Det är främst unga tjejer men även några unga killar som delar med sig av sådana erfarenheter. Många barn och unga beskriver att erfarenheter av sexuella övergrepp är högst närvarande i deras liv, och något "man får räkna med". Deras berättelser visar att övergrepp sker både digitalt och fysiskt, och att samma barn kan vara utsatt på olika arenor. I vissa fall har fysiska övergrepp filmats och spridits på sociala medier, i andra fall har utsattheten börjat digitalt och det sexuella våldet sedan fortsatt vid fysiska möten. Barnombudsmannens opinionsmätning visar att 28 procent av barn och unga har utsatts för någon av de former av sexuellt våld som Barnombudsmannen har frågat om i undersökningen.²¹

Vid incest är det ytterst svårt för barn att berätta

Flera barn beskriver att de har varit utsatta för sexuella övergrepp från närstående under uppväxten. Det faktum att våldsutövaren fanns i familjen eller i familjens absoluta närhet har medfört att det har varit mycket svårt för dem att berätta om sin utsatthet, särskilt som övergreppen ofta har skett i ung ålder. De har ofta haft svårt att veta att det de utsattes för var fel, och saknade ord för att beskriva vad de blivit utsatta för.

Det värsta är den hemlighet jag burit på i så många år. Jag blev våldtagen av min bror, från det att jag var sex år tills jag var ungefär elva. (Tjej)

Men dörren var låst, så ja hon tog mig. Jag var liten liksom, hon var mycket större än mig, så hon var starkare än mig. Om det hade hänt i dag hade jag kastat ut henne i fönstret liksom men jag kunde inte göra det då. Så hon, ja, hon tvingade mig att röra henne. (Kille)

²¹ Läs mer under rubriken Opinionsmätning.

[Äldre manlig släkting] har haft sex med mig och våldtagit mig som barn, och det här visste inte mamma och pappa för jag vågade inte berätta någonting. Han [äldre manlig släkting] sålde han mig till en hallick. Jag fick ligga i en källare på golvet med en madrass.[...] Och då började det med rekrytering av unga för mig. Och... jättemycket mer sex, jättemycket mer tortyr. (Tjej)

Flera uppger även att de inte hade förtroende för att övriga i familjen skulle kunna ta emot och hantera informationen. De beskriver att de var rädda för att inte bli trodda, och för att familjen skulle tro att de ljög. Orsakerna till rädslan har varit olika. De som befunnit sig i en hederskontext har berättat att sexuella övergrepp varit så förknippat med skam att familjen inte velat tro på det som barnet berättar. En tjej som har en intellektuell funktionsnedsättning har fått höra att hon inte är trovärdig och att hon inte har förstått det som hänt på ett korrekt vis. Barn och unga berättar att de därför har bedömt det som lättare att hålla det hemligt, än att be om hjälp.

Att liksom inte bli arg när man berättar något så hemskt. Och inte tro att det är lögn. Det är ju det som är farligt. När vuxna säger att nämen det där, nu ljuger du [namn]. Det där har inte hänt. Då stänger man in sig till slut i ett skal. (Tjej)

En tjej med intellektuell funktionsnedsättning som var utsatt för incest berättar att hon hade kontakt med socialtjänsten redan när hon var mycket liten på grund av andra brister i omsorgen. Hon berättar att hon signalerade sin utsatthet för sexuella övergrepp både i skolan och hos socialtjänsten genom att rita, men att vuxenvärlden inte förstod.

För jag fick sitta och rita mycket. För jag har alltid varit kreativ. Och då så fick jag rita hur jag har det, kom jag på. Och redan vid tidig ålder så målade jag nakna kroppar. Och vad jag ville göra med de andra barnen. Men det såg inte de, de bara trodde att det där är en fas, det där går över. (Tjej)

I dialogmöten med civilsamhället har det framkommit att de möter barn och unga som har blivit utsatta för incest. De beskriver målgruppen som väldigt utsatt, och att det ofta tar många år innan barnen kan eller vill berätta om övergreppen. Barn och unga som har blivit utsatta berättar för dem att väldigt få verksamheter vågar fråga om incest. Skolan tar sällan upp ämnet och socialtjänsten har i vissa fall återfört barn till den som utsatt dem. En verksamhet som specifikt arbetar med incest har berättat att de även möter killar i högre utsträckning. De varnar för att dessa killar i vissa fall söker sig till kriminella gäng för att få beskydd från familjen, och att socialtjänsten sedan tvingar tillbaka dem till hemmet där de blivit utsatta. Enligt verksamheten finns det en risk att dessa killar antingen har ihjäl sin förövare eller tar sig därifrån genom att begå andra kriminella handlingar.

I dagsläget finns det inte en tydlig nationell statistik avseende incest i Sverige. Ett sätt att tillgodose det behovet som civilsamhällesaktörer lyfter är att inrätta ett nationellt centrum mot incest samt att elevhälsan rutinmässigt ställer frågor om våld, inklusive incest.

Tjejer i hederskontext tvingas dölja sexuellt våld

Barn och unga beskriver den särskilda utsatthet kopplat till sexuellt våld som finns i hederskontext. Problemen och utsattheten hänger samman med att flickor förväntas vara oskulder vid giftermål och inte kan berätta om övergrepp utan att riskera att själva dra skam över familjen. Även om en flicka utsätts för ett sexuellt övergrepp, till exempel en våldtäkt, är det förenat med stora risker att berätta om det och att söka hjälp. De sexuella övergrepp som tjejer berättar om handlar om incest, sexuella övergrepp från andra släktingar, och övergrepp från jämnåriga, exempelvis en partner. Sexuella övergrepp och sexuellt våld är vanligt för tjejer i hederskontext. Det bekräftas i den enkätundersökning som Barnombudsmannen genomförde år 2025, där uppgav 65 procent av de tjejer som var utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck att de också hade utsatts för sexuellt våld.²²

Jag tror att han slutade när jag fick mens. Jag minns att jag som liten ofta hade urinvägsinfektion. Min mamma sökte hjälp flera gånger på vårdcentralen så att jag skulle få penicillin. En gång när vi kom hem från vårdcentralen, samlade jag mod och berättade för henne. Hon skrek rakt ut och spottade mig i ansiktet. Hon sa att jag aldrig fick ljuga så igen, och att det kunde sluta illa för mig. Hon trodde inte på mig eller ville inte tro på mig. Efter det vågade jag aldrig prata med någon om det. Jag stängde bara av. (Tjej)

Sexuellt våld kan i dessa sammanhang vara ett uttryck för den maktstruktur som råder inom kollektivet och att barnets kropp inte betraktas som barnets egen utan som något som ska kontrolleras för att upprätthålla renhet och lydnad. Sexuellt våld förekommer ofta parallellt med eller som en upptrappning av, fysiskt, psykiskt och socialt våld. En tjej berättar att hon under lång tid varit utsatt för olika former av våld, och att familjen för att bestraffa och förnedra henne ytterligare började utöva sexuellt våld mot henne.

Men jag tror också att de försöker göra dig illa. Om de ser att de inte lyckas med att slå eller sådant, så börjar föräldrarna använda sexuellt istället. (Tjej)

Sexuella övergrepp förekommer även som en direkt följd av barnäktenskap och tvångsäktenskap. Barnombudsmannens årsrapport 2026 "Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas" har fokus på hedersrelaterat våld och förtryck, och innehåller mer information om sexuella övergrepp inom hederskontext.²³ Erfarenheter från civilsamhället är även att det sker människohandel för äktenskapliga ändamål där flickor används som betalning, och att det förekommer sexuellt våld inom släkt- och klannätverk. De beskriver gränsen mellan hedersnormer och organiserad exploatering som flytande.

²² Barnombudsmannen, "Det har alltid funnits våld, alltså när det funnits problem". Återrapportering av regeringsuppdraget om barn och ungas uppväxt- och levnadsförhållanden och risk för att involveras och utnyttjas i kriminalitet, (2025).

²³ Barnombudsmannens årsrapport 2026, "Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas" – om hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor (2026).

Främst tjejer utsätts för fysiskt, psykiskt och sexuellt våld i ungas partnerrelationer

Barn och unga ger en bild av att det förekommer att många barn och unga, oavsett kön, utövar kontroll i sin egen partnerrelation. Samtidigt framgår att fysiskt, psykiskt och sexuellt våld i partnerrelationer framför allt utövas av killar mot tjejer. Våld och kontroll beskrivs som svårt att förhålla sig till, och att det är svårt att se den man är tillsammans med som en våldsutövare. I samtliga fall där barn och unga berättar om våld i sin partnerrelation är sexuellt våld en av våldsformerna de har utsatts för.

Det är vanligt att unga delar platsposition med varandra, till exempel via snapkartor. Veldig många unga gör det utan att tycka att det är en form av kontroll. De ser det som ett tecken på tillit och som ett sätt att visa kärlek och att man bryr sig. Flera berättar också att de förväntas ringa sin partner upprepade gånger för att berätta var de är och vilka de umgås med.

Ja jag tror att det är så, vi följde varandra på snap och life360. (tjej)

Han var väl som person manipulativ. Han var kontrollerande också. Ett exempel jag brukar dra när jag förklarar det är att vi kunde prata på telefon. Och han... Jag fick inte lägga på. Om jag behövde gå så, var inte det accepterat. [...] Så lite så i resten av förhållandet var han väl också. Veldig skuldbeläggande på mig. (Tjej)

Jag var tillsammans med en tjej. Och det var min första... Jag vet inte om det är lesbiskt, men ja. Min första relation med en tjej. Och hon var veldig osäker på sig själv. Och jag som alltid vill hjälpa alla. [...] Men hon var veldig kontrollerande. Vart är du? När kommer du hem? Och då var det så här, jag är här med den här personen. Och det räckte nästan aldrig. Då var det så här, men jag kommer. [...] Men då är du där om 30 minuter. Du är där och jag är där så kan vi åka hem tillsammans. Så det var väl en liten kontrollerande grej. (Tjej)

En tjej berättar att hon själv var kontrollerande och svartsjuk mot en tidigare pojkvän och att hon ser liknande tecken i sin nuvarande relation, men denna gång hos sin pojkvän. Hon är rädd för att hans kontroll ska eskalera. Mönster av kontroll, manipulation och normalisering av våldet framgår tydligt i det som tjejer berättar i intervjuer med Barnombudsmannen.

Men den relation jag har nu, jag tror det är lite ombytta roller. Jag tror det är. Jag är lite rädd att han är som jag var i min förra relation (Tjej)

Flera tjejer beskriver att de kommer från destruktiva uppväxtförhållanden och därför saknar erfarenheter av hur en trygg relation kan fungera. Många tjejer berättar att de dras till killar vars beteenden påminner om sådant de har upplevt under uppväxten. I många av fallen har pojkvännerna vetat om tjejernas erfarenheter av våld, antingen under uppväxten eller från en tidigare pojkvän, och har använt detta mot dem.

Så det utnyttjade han veldig mycket. Jag visste inte hur förhållandet skulle fungera. Jag har inte jättebra referenser när det kommer till mina föräldrar heller liksom. Så han utnyttjade det från dag ett. Ja, så han pushade mina gränser veldig tidigt. (Tjej)

Alltså, jag hade ingen frihet överhuvudtaget. Det var, alltså, grejen är, när jag träffade han var jag också väldigt trasig. Jag hade precis kommit ut i en relation där jag också hade blivit misshandlad. Och han visste om det här. (Tjej)

Den här killen var väldigt skadad. Jag lyckas ju alltid, lika barn leka bäst. Alltså jag hittar alltid de som är jätteskadade. (Tjej)

Flera tjejer beskriver att pojkvännerna inte kunde acceptera ett nej till att ha sex och intimitet. Situationer där pojkvännerna tjar sig till sexuella handlingar är återkommande i tjejernas berättelser, samtidigt berättar de också om regelrätta våldtäkter, som exempelvis skett under hot eller när de sover. Flera berättar också hur likgiltig pojkvännen har varit inför det sexuella övergreppet.

Men det var någon gång som han ville ha sex. Och jag sa liksom nej men jag orkar inte och liksom massa sånt. Och sen tjtade han jättemycket. Så till slut sa jag bara att ja men, för att han gjorde så att jag fick dåligt samvete och sånt. Så till slut så hade vi det och efter så kollade han på mig och bara... Jag brukar inte prata om det. [...] Ja men så efter så kollade han på mig och bara kolla jag får liksom dig göra saker som du inte ens vill. Och jag tänkte bara, vem säger så till sin egna flickvän liksom? (Tjej)

Och då när han liksom... han utnyttjade väl lite det av att jag stannade kvar och liksom pushade ännu, ännu mer, och ännu mer liksom. Ja. Så i slutet, vid två tillfällen, istället för att tjata så bara sket han fullständigt i att jag sa att jag inte ville liksom. (Tjej)

Nej, men typ att mitt ex då. Men så här ville göra 18+ grejer. Och så sa han snälla tills jag sade ja och det. Men jag ville inte. Och sen efter vi typ gjorde det. Då så var jag så här rädd för jag visste att min mens var sen eller någonting. Så jag blev ju så här lite rädd. [...] Jag visste inte ens vad det [sex] var då. (Tjej)

Flera tjejer berättar även om att våld och sexuella övergrepp som deras expojkvän begått efter att de har gjort slut.

Ärligt så är jag fortfarande där. Jag är inte tillsammans men jag är fortfarande inte lämnad i fred och det var tre år sedan. Ja, via [kanal], [kanal], sociala medier, dyka upp, hota. (Tjej)

En annan tjej beskriver en situation där hennes tidigare pojkvän lurat henne till sin lägenhet och utsatt henne för strypvåld under en våldtäkt.

Men sen var det någonting som skiftade, alltså typ i ögonen. Det var någonting som bara blev allmänt obehagligt efter vi hade suttit och pratat om vårt gamla förhållande i typ 30 minuter. [...] Och då kommer han bara över mig. Och jag vet bara att jag backar bak för att, så här, jag hade sagt till honom att jag vill inte. För att jag träffar en annan kille och allmänt så ville jag bara inte. Och sen så tar det stopp, för det kom en vägg bakom. [...] Och sen så lutar han sin, alltså kropp ganska nära mig. Och då

är han ju redan inne i mig. Så jag försöker bita honom för att komma loss. För jag sitter fast med mina armar. Och då trycker han sin axel, tror jag, mot min hals och säger till mig att jag bara ska krama honom för att det kommer bli bra. Och när han väl trycker sin axel mot min hals så har jag jättesvårt att andas för han täpper typ igen allting. Och efter typ att jag hade försökt komma loss i kanske en minut så stelnade jag bara. Efter att han blev klar så, alltså låg jag bara kvar där för att ja, jag var chockad. Jag förstod inte ens vad som hade hänt. (Tjej)

Normalisering av våld och sexuella övergrepp i ungas partnerrelation

I intervjumaterialet finns exempel på barn och unga som har utsatts för våld och kontroll i samkönade partnerrelationer, men i de flesta fall beskriver de våld som killar utövar mot tjejer. Flera tjejer beskriver att pojkvännens våld och kontroll normaliserades i relationen. De berättar att de själva inte upplevde att det var våld och sexuellt våld medan relationen pågick. I flera fall har händelseförloppet gått mycket snabbt, där våld och kontroll har förekommit tidigt i relationen och sedan eskalerat snabbt. Tjejerna berättar att de inledningsvis har tolkat kontrollerande beteende när det gäller exempelvis klädval som omsorg, och som ett tecken på att pojkvännen bryr sig och oroar sig. Med tiden har dessa beteenden blivit en del av relationen, samtidigt som våldet och kontrollen har ökat.

Jag såg inte att en kille skulle säga åt mig att, jamen gå inte ut med de där kläderna för att saker kan hända dig, eller någonting så här. Jag såg det som att de bryr sig. Nu fattar jag att det gör de inte alls. Så att redan första veckan när jag och han började träffas fick jag inte ha på mig kläder som satt tajt på kroppen. Jag fick inte ha kläder som visade hud. Armarna var okej, men resten, nej. Och sen så blev det bara alltså värre och värre på det sättet att så här, ja, han skulle kolla igenom min mobil minst tre gånger om dagen. Jag fick inte ha kontakt med några som helst killkompisar till mig. Kunde knappt åka till min familj utan att han skulle vara med, för då trodde han att jag var otrogen. När jag satt och pratade med typ en tjejkompis i telefon var jag tvungen att bevisa att det var en tjejkompis på telefonen och inte att jag hade bytt namn. (Tjej)

Och sen... när han- när han sket fullständigt i att jag sa nej, det var väl runt... två, tre veckor in kanske. Så ändå liksom eskalerade det rätt så snabbt ändå. Eller trappades upp snabbt. (Tjej)

Kanske första gången vi sågs var det också pushande av gränser. Andra gången vi sågs var det mer. Och sen dag tre och vidare så maxade han. [...] Han var väldigt fysisk och en väldigt sexuell person som konstant ville vara intim. Och jag, såklart, när man är ny i en relation så vill man ju kanske inte börja med någonting direkt. (Tjej)

Många tjejer beskriver hur de upplevde det som att det var deras eget fel att pojkvännen utövade fysiskt och sexuellt våld. Ofta har pojkvännen sagt att det är tjejen som har provocerat fram våldet. Det är först i efterhand som de kan se att det han gjorde var fel.

Jag vågar inte göra motstånd mot honom för vi är inte ensamma i den här lägenheten heller. [...] Och sen så gör han sin grej. Och sen så efter det, det blir ju bara liksom värre och värre. [...] Jag berättade inte att han slog och våldtog mig. Grejen är att jag kopplade inte själv att han gjorde det. Det är i efterhand som jag förstod. I min hjärna var det ju mitt fel. Ja. Det var ju minsta lilla grej, var mitt fel. Det fanns ju liksom ingenting. Ingenting annat i min hjärna. Det är bara mitt fel. Han gör inte fel liksom. Och så fortsätter det så liksom. [...] Så det var inte hemskt hela tiden, men det var också den här, vissa dagar visar han extrem kärlek. Vissa dagar ingenting. (Tjej)

När det var knuffningar eller typ att han kunde trycka upp mig mot väggen så var det oftast att, så här, det inte var meningen. Jag råkade. Och var väldigt snabb med att så här, oj förlåt, det var verkligen inte meningen. Men sen när det blev alltså slag, så var det ofta att jag provocerade honom. Jag visade inte respekt och jag tryckte på punkter jag visste skulle leda till det här. Så att det var alltid mitt fel. Allmänt kände jag mig bara fett liten. För att han isolerade verkligen mig. Alltså jag fick knappt prata med mina tjejkompisar heller så jag kände mig liksom som världens minsta människa. Och jag fick inte gå till skolan, jag fick inte gå ut. För att jag skulle vara hemma och städa hans hem. (Tjej)

De bra stunderna var jättebra, och under de dåliga stunderna så saknar du de bra. Och det får dig att vilja ha han ännu mer. Men han hittade minsta lilla anledning att bli arg på mig, och allting var alltid mitt fel. [...] Minsta lilla fel och han skulle döda mig. Jag vet ju inte om han egentligen skulle göra det, jag har ingen aning, men det var ju inte uteslutet att han skulle. Samtidigt under den här tiden, jag fattade ju inte själv att han utsatte mig för saker. Jag fattade inte ens att han våldtog mig flera gånger liksom. Jag fattade inte. Jag fattade att han gjorde illa mig, men jag fattade inte att det inte var mitt fel. (Tjej)

Flera tjejer beskriver att normaliseringen av det fysiska våldet, det psykiska våldet och kontrollen, har gjort det svårt att lämna relationen. De är stolta över att de trots allt har lyckats lämna relationen. Även här återfinns berättelser om att tjejerna inte har haft positiva erfarenheter att jämföra med, och flera har tolkat kontrollen och våldet som omtanke.

Han har väl bara varit väldigt kontrollerande. Och han har varit väldigt mycket såhär otrogen och sånt och väldigt manipulativ och. Jag gick fram och tillbaka till honom hela tiden. Det var inte våld eller något sånt där. Det var mer liksom psykiskt. Jag fick inte ha någon kontakt med min familj. Det var bara han som finns. Lämnar jag han så har jag ingen. Jag fick inte träffa mina tjejvänner, jag fick inte göra typ någonting. [...] Att jag är dum i huvudet, jag är efterbliven och massor såna där grejer. [...] Asså just i den situationen känner man ju sig jätteliten och dum. Och det var jättesvårt att liksom lämna den relationen. Men till sist gick det. Och det är jag stolt över idag. (Tjej)

Alltså jag lämnade ändå, alltså väldigt tidigt för att vara liksom, alltså många andra som är i min situation, det är väldigt svårt att komma ur en sån situation. För att komma, man är ju väldigt gaslightad, man är ju väldigt kontrollerad och man är ju, i den situationen är det svårt att se vad det är som händer och hur man blir utsatt. Men

att det lämnas så tidigt som det. Jag var där i en månad och jag har så mycket problem av det. (Tjej)

En kille beskriver hur våldet ärvs mellan generationer och att barn lär sig av sina föräldrar hur man har relationer.

För att om du är en förälder måste du kunna ta hand om barnet. Om du inte vet hur man gör, får du låta någon annan ta hand om den. Tills du vet hur man gör, tänker jag. För du fuckar ju ändå det där barnets framtid, framöver. Om den är uppväxt med att dennes pappa slår dennes mamma eller dennes pappa slår barnet. Då när den får en tjej, kommer ju den göra samma saker som dennes pappa gjorde. [...] Jag har aldrig haft en bra förälder. (Kille)

Läs mer om barns och ungas våldsutsatthet och uppväxtvillkor samt konsekvenser av våldsutsatthet i Barnombudsmannens rapport *"I alla fall, det var normalt i min värld"*.²⁴

Killars och mäns sexuella våld mot tjejer i samband med annan kriminalitet

Många tjejer berättar om utsatthet för sexuella övergrepp och våld där killar och män är våldsutövare i samband med annan kriminalitet. Övergreppen har ofta begåtts av personer som tjejerna varit ytligt bekanta med, till exempel i samband med försäljning eller inköp av droger. Det förekommer också våldtäkter i samband med sexuell exploatering. Det kan även handla om situationer där tjejer som varit placerade i samhällets vård avvikit. Tjejer berättar till exempel om att flera män har kommit till den lägenhet där de befunnit sig, och drogat dem och utsatt dem för grovt våld. Läs mer om barns och ungas utsatthet för sexuell och annan exploatering i kriminella miljöer i Barnombudsmannens rapport *I alla fall, det var normalt i min värld*.²⁵

Jag kom dit en gång och sen så var det typ sex, sju grabbar där och alla de här är 30, 40 år. Men sådär. Ja jag märker bara att jag börjar känna mig påverkad och jag har inte tagit någonting. Så jag börjar känna hur mina typ kroppsdelar bara slutar kopplas till kroppen typ. Det känns som att någon har lagt 40 kg på min arm när jag ska lyfta den. Så till slut så känner jag bara att jag är typ en broccoli eller vad man säger. Jag kan inte röra på mig. Sen börjar de att hålla på. Sen så vaknar jag upp på soffan och då så inser jag ju att det har gått två dagar för jag missade samtal sen två dagar. (Tjej)

Nej men det första det var väl när jag var 17 och då var det väl någon sexköpare.... Eller inte sexköpare, det var mer en som jag bodde hos en av de här perioderna när jag var borta i tre veckor. Och då var det mina föräldrar som faktiskt anmälde... [brott] och [brott] mot honom. Så han blev häktad för det. Och sen så la man ner den utredningen efter en månad typ. [...] Då var det en annan man som... jag hade sex mot droger kan man säga, så det är väl, det är väl sexköp också på något sätt. Men

²⁴ Barnombudsmannen, *"I alla fall, det var normalt i min värld"*, Om barns och ungas våldsutsatthet och uppväxtvillkor, samt dess konsekvenser och samband med kriminalitet, (2026) avsnitt 4.2.5.

²⁵ Barnombudsmannen, *"I alla fall, det var normalt i min värld"*, Om barns och ungas våldsutsatthet och uppväxtvillkor, samt dess konsekvenser och samband med kriminalitet, (2026).

att han var, och jag tog ju drogerna hos honom också. Och han hjälpte mig och lärde mig hur man injicerar och så. Och sen så var det väl att han var... nej men typ arg och ville att jag skulle vara där längre och han hade tagit min telefon och sådär. (Tjej)

Som 16-åring sålde jag ofta sex till 3-5 män varje dag vissa veckor, ibland flera stycken samtidigt och ofta män som var mellan 50-70 år gamla. De alla visste att jag var minderårig, de kunde säga att jag såg yngre ut och att det inte gjorde något om jag var under 15 eller ibland kräva legitimation på att jag var 15 "så de slipper polisen". En man som fått se legitimation på att jag var byxmyndig sa sedan att det är bra med mig att jag är 16 men känns yngre, så han får vara med ett barn utan att vara rädd för polisen. Det var vid flera tillfällen olika inslag av grovt våld och jag fick byta om på toan på skolidrotten för att dölja blåmärken och märken efter piskrapp. Jag kunde gråta högt, kräkas och tillfälligt svimma av under sexköpen. (Tjej)

Men ett år efter började han bli maktgalen och våldsam. Han börja slå mig, han börja hota mig och kasta in mig i väggen och trycka i mig droger redan när jag var sju... Och min första drog, det var... jag tror det var [drog 1]. Och sedan kom [drog 2], det är min huvuddrog, och [drog 3]. Och [drog 4] och alla de där. (Tjej)

Flera tjejer beskriver den särskilt utsatta situation unga tjejer hamnar i om de avviker från en placering utanför det egna hemmet. De saknar ofta en trygg plats att bo på, vilket gör dem särskilt utsatta för våld, sexuella övergrepp och sexuell exploatering.

Ja, det var när jag var avviken för [en tid] sen. Jag skulle träffa en kille. Jag hade frivilligt sex med honom. Det hade jag. Men sen så kom det ju ytterligare [flera] killar till som våldtog mig och de band fast mig och de filma och slog mig och sånt. Men det är inget som jag har berättat för någon. (Tjej)

Det har alltid varit typ någon jag känner. [...] Jag vet inte faktiskt, det händer mycket, det där är inte ovanligt. [...] Och speciellt typ, när jag var yngre, typ när jag avvek och tog droger och sånt. Då blev det fett mycket sånt. [...] För att man blir ju utsatt när man är avviken. Man kanske sover hos någon. Man kan sova med någon man känner, man kanske är med någon som man inte. Sen när man tar droger också, det finns ju folk du vet. När man avviker, man vill ha droger, man tar droger med någon. Sen blir det ju någonting. Saker är inte gratis och folk asså, folk är äckliga, så så är det. (Tjej)

Tjejer berättar att killar och män identifierar och utnyttjar unga tjejer som inte mår bra, och i vissa fall utnyttjar att de vill ta droger för att döva sina känslor. Tjejerna beskriver även att de har sökt den bekräftelse de har saknat.

Jag använde ordet "barnprostituerad" om mig själv, jag tyckte det lät tragiskt och stämde överens med mörkret jag redan bar inom mig. Jag skar mig i armarna, kunde åka till träffarna med öppna sår och skrev på forumen att jag var trasig och till salu och ville råka illa ut bara för att känna något och döva det där rotlösa smärtsamma inom mig. [...] Det var liksom jag kände att det är ett sätt att bli någon. Och de andra

sätten att bli någon funkar liksom inte för mig. För att om jag går till skolan eller om jag försöker föreställa mig en karriär, att jag... når liksom ingenstans. (Tjej)

Sen han bara jag tror jag har en kille som kan lösa jobb eller någonting sådär. Jag bara okej. Sen, hans jobb var ju då att jag skulle typ såhär ligga med han. [...] Så han hämta ju mig. Så, ja. Sen så gjorde jag väl det där ett tag. Jag kände inte så mycket alls faktiskt. Jag kunde ju bli lite äcklad också men det var ju bara, just [drog]. Om man tar [drog] innan det känns ju inte så mycket. [...] Så samtidigt så, gjorde jag andra saker som jag fick pengar av som inte var det där. (Tjej)

Även en kille berättar att han blivit drogad och utsatt för sexuella övergrepp av flera män vid ett tillfälle, och att det ledde till en period där han blev utnyttjad av flera olika män.

Men sedan... det blev ju värre när jag var ungefär 18. Då hade jag en väldigt destruktiv period. Runt nyår, så... Ett år tidigare ungefär så hade jag varit på dejt med en kille som var nio år äldre än mig. [...] Det blev inte mycket mer av det, men jag stötte på honom på en klubb på [högtid], och två andra som jag kände av. Och de bjöd med mig hem. Och jag misstänkte- eller misstänker att jag blev drogad då. Jag... ja, då gav de tre sig på mig. Och det satte väl igång en månad av väldigt destruktivt sex. Jag träffade människor som var väldigt- som jag visste var väldigt riskabla. Det var en som var väldigt mycket på droger. Jag tog ingenting själv, men... Det var väldigt förnedrande sex. (Kille)

Aktörer, främst inom civilsamhället, som Barnombudsmannen har samverkat med inom ramen för uppdraget möter många barn och unga som har erfarenhet av olika former av våld. Flera av verksamheterna lyfter fram att omfattningen är underskattad då erfarenheten av sexuellt våld, och sexuell exploatering samt våld i ungas partnerrelationer omgärdas av ett stort mörkertal. Sexuellt våld beskrivs som tabu. Barn och unga uttrycker ensamhet, skam och svårigheter att ens förstå vad de har varit med om. Detta gäller också för digital utsatthet, spridning av nakenbilder och sexuell utpressning som ofta medför en särskilt stark känsla av skam och förlust av kontroll, vilket gör det mycket svårt att berätta.

Spridning av sexuellt material skadar barns och ungas hälsa

Barn och unga berättar att de är så vana att få oönskade, avklädda bilder skickat till sig via olika sociala medier, att det är något de förväntar sig ska ske. Flera säger att bilderna kan komma innan de ens har sagt hej. Några berättar även att det har börjat i ung ålder, att det kan börja från ungefär sju års ålder, i kanaler som är tänka för barn, såsom spelappar. I Barnombudsmannens opinionsmätning framgår det att 18 procent av de barn och unga som svarade har fått oönskade bilder på könsorgan skickade till sig. På frågan om någon har bett dem att skicka avklädda bilder svarade 17 procent av barn och unga ja. Det finns tydliga skillnader mellan könen. Bland tjejer uppgav 30 procent att någon har skickat en sådan bild till dem utan att de samtyckt, jämfört med sju procent av killarna. 27 procent av tjejerna uppgav att de har blivit ombedda att skicka avklädda bilder, medan motsvarande andel bland killarna är åtta procent.

Alltså jag vet inte hur det går till, men de addar dig på Snapchat och börjar skicka. Bara så. Alltså det ... Samhället är fucked. Det är det enda jag kan säga. Men det kändes, det kändes inte bra. Men ... jag sket i han eller vem fan det än var. (Kille)

Alla får frågor [om att skicka bilder] via sociala medier, det finns inte en tjej som inte fått det. 90% av de man lägger till gör det.[...] Man ska inte behöva sovra igenom massa äckel. (Tjej)

Ja, men det där är ju ingenting. Det där är absolut ingenting. Dickpics kommer varenda människa få. Det där har jag fått när jag fucking körde någon spel när jag var typ sju. Asså va. Det där är ingenting. Sanningen. Det där har aldrig drabbat mig. (Tjej)

Ja, asså det händer ju hela tiden att folk skickar. (Tjej)

Det är ju, jag vet inte hur många som har skrivit och erbjudit att betala för olika saker. Jag har aldrig tagit emot någonting av det. Men det... ja. Det har varit väldigt frekvent. [...] Det är bland alla åldrar verkligen. För det mesta så är det mycket äldre. Många som... flera som uppenbart tänker på att jag är eller var yngre. Eller på min kropp, hur jag ser ut, att jag... Jag var ju ännu mer underviktig när jag var [yngre ålder], vilket var väldigt uppskattat. (Kille)

Men också bara sådär spelsidor, som också fanns där det liksom förekom onlinechatt som flyttades över på... ja men Kik och sånt där.[...] Nej men det jag minns från första gången när jag var 11 var väl att jag ändå, att det gjorde mig ledsen men också att jag tänkte att det här är sånt man gör när man blir äldre. [...] Jag skulle säga att i de chattarna så var det väl bara ord egentligen. Jag tror jag, det var 13 att jag kanske skickade första bilden så, och att de skickade bilder. Så då var det väl mer... lite... nej men snabbare kontakter. Ja, jag minns ju inte i detalj riktigt vad det. [...] Eh, mer än att det var liksom sexuellt innehåll. Men också att det var blandat med helt vanligt innehåll. Och att jag inte reflekterat mycket över det mer än att jag tyckte det var obehagligt men också tänkte att det hör liksom till när man blir äldre, att det är så folk gör. (Tjej)

Ja, jag... var ju också inne på vissa livechatsidor när jag var 12-14 ungefär, och det var ju väldigt exponerande, eller vad man ska säga. Man fick ju se väldigt mycket, och... ja. Men sen så var det också specifikt när jag var 14-15 som en äldre man, han var väl 35 vid den tiden, skrev till mig ett flertal gånger och ville ses. [...] Det var mest bara äldre män som tittade. Det fanns ingen slags betalnings- eller utbyte på det sättet, utan... en chatt på det sättet och de kommer ofta be om saker.[...] Du kan prata fritt och finns inget som övervakar eller bestämmer vad som, eller sparar vad som har sagts, utan... Det var, ja fullt fritt fram. Så det fanns ju heller inga förvarningar för vad man skulle se när man väl kom till nästa chatt, utan det var ju ofta någon äldre man som blottade sig... (Kille)

Att dela nakenbilder med varandra beskrivs som vanligt av de barn och unga som Barnombudsmannen har pratat med, som ett sätt att skapa relation. När det sker med samtycke kan det vara ett sätt för den unga att utforska och uttrycka sin sexualitet.²⁶ Samtidigt är barns utsatthet för sexualbrott på nätet hög, särskilt bland tjejer. Tjejer utsätts ofta för flera brott samtidigt, såsom hot, spridning av bilder, utpressning och försök till utnyttjande genom köp av sexuella handlingar.

Alltså jag skulle säga personligen att så här man ska inte behöva göra det för att visa att man ska lita på någon. Du ska inte behöva visa din kropp naken. Det är bara en jättekonstig grej, men det är många som gör det. Jag har ju hört från många av mina vänner att det har blivit så. Jag själv har ju gjort det också. Och sen tänkt efter nu när jag blivit äldre och varit så här. För vad? Men det är många som gör det. [...] Alltså, jag tror det beror lite på typ så här situation. I vissa fall kan det ju bara vara att man känner för det och att det är någonting som man har i relationen. Men sen så mycket jag har märkt så är det ofta killar som är lite tjatiga på sådant. För att de vill se mycket mer och det kommer ofta kommentarer som att så här, jamen om du älskar mig, visa mig bara. Eller så här, jag har redan sett dig naken så varför kan du inte bara skicka en bild? (Tjej)

Jo men det är det [vanligt]. [...] Så att jag ser ju, det här är någonting jag ser varje dag, som är normalt. Det är inte normalt och det ska inte behöva hända liksom. Men det har ju hänt mig och i mitt dåvarande läget så var jag så här, såklart jag ska göra det. Om du behöver det så vill jag ge det du behöver. I dagsläget hade jag absolut inte gjort det. Jag klär inte av mig för någon. Man ska lära känna varandra först. Men det är också en insikt jag har fått nu under de senaste månaderna. Det har ju varit så, kanske ett år bakåt, har jag varit en helt annan människa. Nu håller jag på att ändra på mig. (Tjej)

I materialet är det främst tjejer som berättar om egna erfarenheter av att få avklädda bilder på sig själv spridda. Samtidigt förekommer det att även killar utsätts för exempelvis sexuell utpressning, vilket bland annat Ecpat har uppmärksammat.²⁷ En kille berättar i djupintervju med Barnombudsmannen om sexuell utpressning.

Första gången som jag blev utpressad [sexuellt] var ju då när jag var elva ungefär. (Kille)

Flera tjejer berättar om att deras egna eller andra tjejers bilder blivit spridda på sociala medier. En tjej berättar att hon har fått bilder spridda efter att hennes sociala mediekonto blivit hackat och fått avklädda bilder spridda och därefter känt sig skambelagd, en annan hur bilder på en annan tjej spridits i skolan.

Och sen så har min snap jätteofta blivit hackad så då har det ju kommit ut typ såhär, bilder på mig och sånt. Ehm. Och det är jobbigt, för att ett tag så vet alla om detta. Sen glömmer man ju det ett tag men i den situationen, den perioden är det

²⁶ Ecpat, "Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild", (2025), sid. 24.

²⁷ Ecpat, "Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild", (2025), sid. 24.

jättejobbigt. [...] Och sen så blir man ju också typ såhär, man får ju panik för folk ser ju dig som en hora och typ. (Tjej)

Men jag vet att när jag gick i fyran, femman, nej, sjuan var det nog. Så var det en tjej som gick i åttan. Som, hon var väldigt så här, hon sexualiserade sig själv och jag förstod ju varför hon gjorde det. Men då hade någon spridit hennes bilder i skolan. Och det blev ju som en storm. Alltså alla kollade på det, alla snackade om det, alla skrattade åt det. [...] Men sen spreds de här bilderna i en vecka, sen så slutade hon i skolan och, ja, jag såg henne aldrig igen. (Tjej)

Flera unga tjejer beskriver att sexuella övergrepp som de har blivit utsatta för även har filmats, lagts ut på nätet och spridits på sociala medier. De berättar att det är jobbigt att att filmen fortfarande finns kvar "där ute".

Våldtäkten filmades och finns på sociala medier. [...] Det känns jobbigt för det är folk som har skickat den till mig i efterhand. Och har skrattat och kallat mig hora och tyckt att det var jättekul. (Tjej)

Vill bara få bort dem. Så jag går ner på honom. Det var inte ens länge. Sen går de. Och sen får jag reda på att [person] har filmat allting. Och sen har han läckt den till folk och så har han sagt, men han har bara läckt delen där jag gör det, där jag är för rädd för att säga någonting. Så har han sagt till alla att jag vill. Så alla trodde att jag ljög om att jag blev våldtagen. (Tjej)

Det är liksom, han har liksom så här filmat mig, det är det jag kommer ihåg. Och sen la han upp allt på internet. Det var jättejobbigt. Jag var helt alltså. Jag hade inga kläder på mig. [...] Och jag är bara rädd att mina föräldrar ska få, att, alltså att de ska se det. (Tjej)

Många barn och unga beskriver att de blivit utsatta för sexuella ofredanden och andra sexuella övergrepp via sociala medier och spelappar m.m. En kille beskriver hur lätt det var för honom att som barn runda åldersgränser satta av företagen, och om utsattheten han därmed hamnade i.

Jag skaffade [forum med åldersgräns] vid 14 år. Vilket blev en väldigt ond spiral. Det var många då äldre som kontaktade mig. Jag ljög om min ålder men jag var ju 14. Så det, och jag hade bilder så att man kunde se mig. Det var...flera återkommande män som kontaktade mig, men jag träffade sällan någon. Det var mer att jag gav ut mig själv på nätet som blev det större problemet. (Kille)

Många barn och unga har berättat för Barnombudsmannen att de mår dåligt över att inte ha kontroll på det övergreppsmaterial som de själva är med i. Det kan både handla om bilder och filmer som har spridits mot deras vilja. De barn och unga som Barnombudsmannen har intervjuat saknar kännedom om att det går att få hjälp med att ta bort övergreppsmaterial från nätet. Samma brist på kännedom finns även hos personal på boenden som arbetar med barn och unga. Barnombudsmannen har därför vid upprepade tillfällen behövt informera

både barn och personal om dessa möjligheter, och hänvisa till Ecpats hotline²⁸ som kan hjälpa till att ta bort övergreppsmaterial från nätet. Personalen har på så sätt fått vägledning i hur de kan ge barn stöd i processen.

Vuxna förstår inte barns levnadsförhållanden

Barn och unga beskriver att det finns ett gap mellan deras livssituation och vad vuxna förstår och har kännedom om. De berättar att vuxna har svårt att förstå det som händer i barns och ungas liv och i deras relationer. De berättar även att de upplever att vuxna inte ser att det finns både bra och dåliga sidor av exempelvis sociala medier, och att föräldrar kan vara dömande och lägga skulden på de unga själva om blivit utsatta för kränkningar, hot och våld.

Barn och unga vill att föräldrar tydligt ska visa att barn kan vända sig till dem när obehagliga eller obekväma situationer uppstår, till exempel sexuella situationer. Ett utvecklat föräldraskapsstöd kan skapa bättre förutsättningar för att vuxna i barnens närhet ska kunna ha samtal med dem om sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. I Barnombudsmannens opinionsmätning svarar 59 procent av barn och unga att de tycker att vuxna borde lära sig att prata med unga om ungas utsatthet för våld och sexuella övergrepp och 54 procent tycker att vuxna borde lära sig hur vanligt det är med ungas utsatthet för våld och sexuella övergrepp. Resultaten från opinionsmätningen visar också att 33 procent av barn och unga anser att vuxna behöver öka sina kunskaper om grooming, liksom 30 procent om vad sexuell exploatering innebär och 29 procent om vad våld är.

Det ligger på föräldrarna. Det ligger på att man behöver hålla koll på vad barnen gör på sina telefoner. Och om man till exempel, vi kan ta, det finns, liksom de här mobbarna och sen har vi de som blir mobbade och sen har vi de som blir utsatta, asså sexuellt liksom. [...] Sen förstår jag också att det är den här, det är mitt privata. Men det är fortfarande såhär, då får man vara väldigt tydlig men det är för din egen skull. För att det är många barn och unga som blir utsatta på internet. Alla typer. [...] För att jag har så pass bra vänner och jag litar på mina vänner och jag litar på min familj liksom. Sen har vi de här familjerna som har en väldigt perfekt struktur hemma. Där det är väldigt såhär, tabu. Man pratar inte om sex och man pratar inte om, om hur det ser ut med såna där grejer. Föräldrarna tycker det, tycker det är jobbigt asså. Att de ska behöva prata med sina barn om att såna här grejer händer. Men man måste göra det. För barnet måste känna att jag kan komma till min mamma, oavsett kille eller tjej. Jag kan komma till min mamma eller pappa och säga att den här tjejen eller killen gör såhär mot mig. (Tjej)

För att någonstans så, jag tänker vissa kanske trycker på det här med att föräldrarna ska kolla igenom barnens telefoner. Men jag tror det kan ju också vara någonting som blir väldigt känsligt och som kan leda till mycket konflikter och... [...] Så det är svårt att säga, men att föräldrar kanske bara sätter sig in i mer i hur det fungerar. Det, ett alternativ kan vara att en förälder kanske har ett konto på samma sociala medier som barnet har ett konto på. Att dom kan följa varandra och hålla lite koll på varandra utan att dom liksom behöver vara inne i varandras telefoner. (Tjej)

²⁸ Hotline - ECPAT Sverige

Man vill typ att föräldrarna ska förstå mest. Liksom, man vet ju inte, vissa barn kan göra grejer på en jättejättejätte ung ålder, och inte veta vad det är, och så kan de bli gravida också. Och de ville göra det. Och om man berättar för föräldrarna så kan de ju skrika på en och bli arga. Och vissa kan förstå. [...] Men man vill ju mest att föräldrarna ska vara så här lugna och säga vad man ska göra och inte göra. Och sätta en gräns. Jag vill mest att du ska ha dörren öppen då nästa gång. (Tjej)

Jag kunde ju ringa hans föräld..., hans mamma. Alltså bara det och vara så här. Nu har han hotat med att döda mig och ska bränna upp min bästa väns familjs hem. Och hon var så här, ja men han är bara arg. Han är bara, och när man är arg så säger man dumma saker. Accepteras det? Om man inte lär sig bättre? Och så skulle jag bara ta det. Så det är mycket. (Tjej)

Barn och unga tycker även att föräldrar ska vara observanta på beteendeförändringar, liknande de man kan se hos barn som dras in i gängkriminalitet, och att vissa appar i barnens telefoner borde fungera som varningsflaggor. Detta framkommer även i Barnombudsmannens opinionsmätning där 44 procent av barn och unga svarar att de tycker att vuxna borde lära sig mer om hur unga påverkas av våld och sexuella övergrepp.

Men jag skulle säga att med sex mot ersättning eller grooming eller sånt där att... framförallt är ju appen Kik är ju något som används väldigt mycket. [...] Men det har ju blivit som en sexchattsapp, kan man säga. Så det är en varningssignal. [...] För att jag skulle säga att det är en app som varken... man använder inte den för vanlig kommunikation och man använder den inte heller för att köpa och sälja droger eller alkohol. Utan det liksom är... en app för sexuell exploatering skulle jag säga. (Tjej)

De som blir utsatta sexuellt, de, man vill inte lägga undan sin telefon. För att man vet aldrig vad som kommer upp på telefonen. Man vet aldrig vem som skickar till en. Man vet aldrig vem som, om föräldrarna ser det. Asså såna grejer. Man märker väldigt snabbt, på barnen när de inte vill att man ska se telefonen längre. (Tjej)

En tjej beskriver att föräldrar kan ha en annan syn på vad som är våld och utsatthet, vilket gör att det varit svårt för henne att få stöd av föräldrarna kring sin egen utsatthet för sexuellt våld.

Alltså mina föräldrar är så mycket äldre så de har en annan syn på allting än vad man har nu. Normalisering och allting. Och jag har inte fått jättemycket stöttning. För de menar jag såhär, nej nej nej man ska tysta det lite. Det är väldigt så. Det är så svårt för de behöver känna att de lyssnar och faktiskt hör dig och inte... Och det är ju också svårt hur de ska få den informa- eller hur de ska få det. Det är ju också hur de har haft det, som speglar det. Det är min syn att är de uppväxta med att tysta saker, då är det det de också har med sig. Så det är en svår fråga med föräldrarna. Vad man behöver med dem. De behöver lyssna. De behöver höra dig. De behöver också ha mer info kring de här sakerna. (Tjej)

Barn och unga beskriver att de är rädda för att vuxna inte ska kunna ta emot deras berättelser om utsatthet, och att de ska agera genom att exempelvis ta bort telefonen helt, förbjuda sociala medier eller till och med skuldbelägga barn som råkat ut för något. Barn och

unga vill snarare att vuxna ska lära sig mer om nätet och sociala medier för att kunna vara ett stöd i att hantera den verklighet barn och unga befinner sig i. I Barnombudsmannens opinionsmätning framkommer det att 50 procent av barn och unga tycker att vuxna borde lära sig mer om riskerna på sociala medier och 50 procent tycker att vuxna borde lära sig mer om hur man kan få stöd och hjälp vid utsatthet för våld och sexuella övergrepp.

Se inte nätet som en dålig grej. Utan se det mer som ett verktyg som man måste lära sig att använda på ett bra sätt. Så fokusera inte på allt är dåligt, utan fokusera på allt det goda man kan göra, eller som kan hända på nätet. (Tjej)

Jag tror att många vuxna behöver ha liksom en mer positiv inställning till det. Det kan lätt bli så att många vuxna tänker att nu är hon på sociala medier igen, nu är hon bara liksom online, och... [...] Och då tror jag att eftersom att män, nej, eftersom att vuxna är så generellt negativt inställda till det så vågar inte barn alltså prata med sina föräldrar om vad de ser på nätet liksom. Så, mina föräldrar säger ju alltid till mig att ja, du är alltid på mobilen och sådär. Det gör att jag vill inte prata med dem om vad jag har sett på min mobil eller vad jag har hört för någonting. För då drar de alltid, ofta den här kopplingen om att liksom, okej, bara var inte på nätet, eller liksom... (Tjej)

Men det hade väl varit, alltså, om mina föräldrar hade haft mer koll på vad jag gjorde på nätet och... frågat mer vad jag gjorde med mina kompisar och kanske inte tagit det ytliga som svar, utan mest försöka hålla en bättre koll på vad jag tyckte om och vad jag... ja... Jag kände alltid att jag inte var så intressant för dem. Eller att jag inte, att de inte kände mig. [...] Att vara ditt barns vän också. Se till så att, ja, det ska väl innefattas i att vara förälder. Att vara öppen för allt och inte vara rädd för att höra att ens barn mår dåligt. För det var ju det man kunde känna av hela tiden. Så vi pratade ju inte om det för att... Man visste att de var spända och rädda inför att höra att något skulle vara illa. (Kille)

Sociala medier är centralt i barns liv, man kan höra av sig till många samtidigt. Vuxna måste förstå allt det positiva, det är inte bara dåligt. Om man inte är där så missar man så mycket saker och hamnar utanför. (Tjej)

Barns motstånd och strategier

Barn och unga bygger upp egna strategier för att minska risken för att utsättas för att avklädda bilder sprids. Det kan bero på att de inte upplever att de kan få ett bra stöd från vuxna, och därför måste ta det ansvaret själva. Vissa barn och unga beskriver även egna strategier för att hantera sitt mående, när vuxna inte finns närvarande.

En tjej berättar att hon har som strategi att aldrig skicka avklädda bilder till någon hon känner, utan bara till okända, för undvika att hennes bilder ska spridas i hennes bekantskapskrets.

Sen asså sprida bilder på mig sådär, jag vet inte, nej. Kanske. Jag har bara skickat bilder till folk som inte känner. (Tjej)

En annan tjej lägger ett stort ansvar på barn och unga själva att inte skicka avklädda bilder, och menar att man måste räkna med att de kan spridas och att man får skylla sig själv om man har skickat sådana bilder.

Ja, det har hänt. Men det var fett länge sen. Men det var när jag var liten. Asså nu, jag vet, sanningen, man får skylla sig själv på det. Tyvärr [...]. Om man blir tvingad, då är det en grej. Man kan ju bli tvingad efter man har gjort det. Det är ofta så att man blir tvingad efter man har gjort det. Men, man borde inte ens, göra det först. [...] Även om man litar på, det spelar ingen roll. Asså det finns inget sånt. Om man vill göra nånting får man ta det i verkligheten, det behövs inte skicka grejer. Det finns jättemycket på internet om man vill se på sånt. Man borde inte. Man borde absolut inte visa sitt ansikte också. (Tjej)

En kille berättar att han ofta brukade dela med sig om de delar av sitt sexliv som kunde ge status, utifrån att han hade ett "aktivt sexliv", men att han alltid utelämnade de delar som var övergrepp.

Jag såg det inte som någon form av självskadebeteende eller liknande utan det var mitt sexliv och det som var vanligt i det hela kunde jag prata om för andra, och, ja men skryta om, det gav mig lite socialt kapital nästan att prata om mitt sexliv, och... ja men... ja, kunna känna stolthet över det nästan. Kanske också bortförklara varför det var som faktiskt kändes illa med det. Stundtals så var det ju ganska uppenbart ett utnyttjande av mig. Men jag själv övertalade mig om att jag utnyttjade dem också. Att jag fick någonting utav det. Även att jag inte fick det.[...] Och ju galnare saker jag var med om, desto galnare berättelser kunde jag berätta om. (Kille)

En tjej beskriver att många barn och unga söker stöd från varandra på internet, i frågor som rör både sex och dåligt psykiskt mående, därför att de inte känner att de kan prata med vuxna i sin omgivning.

Alltså hur man ska så här, men hjälpa människor som kanske blir så här gravida för att man har [ohörbart]. Så jag vill ju typ, men hjälpa folk. Jag har ju sett många folk som mår dåligt på internetet. Så då har jag skrivit till dem på internetet och frågat om de mår bra. [...] Så då hjälper vi varandra, att försöka göra så att vi båda mår bättre. För det har hänt mig jättemycket att en tjej har mått dåligt eller kille. Så vi har addat varandra. Vi har pratat om hur jag mår och hur han eller hon mår. [...] Så då har vi berättat hur vi mår tillsammans. Så då har vi hjälpt varandra att må bättre. Så då har jag hjälpt dem och de har hjälpt mig. Så mår vi lite bättre nu. (Tjej)

Skolan är viktig för att förebygga och upptäcka sexuella övergrepp och våld i ungas partnerrelation

Barn och unga uppger att de får sin primära information från skolan vad gäller sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelation. De lyfter vikten av en god sexualundervisning, samtidigt som de upplever att den kunskap som de själva har fått i skolan har varit undermålig. De tycker att sexuella övergrepp tystas ned, eller i vissa fall

förlöjligas. De berättar även situationer där skolan inte har agerat i tillräcklig utsträckning när det förekommit exempelvis spridning av bilder med sexuella motiv i skolan.

Resultatet i opinionsmätningen speglar detta. 58 procent av barn och unga svarar att de vill få information i skolan om vilket stöd de kan få om de har utsatts för sexuellt våld, sexuell exploatering och/eller våld i ungas partnerrelationer.

Jag tror om man kanske kommer in... omkring 15 års-åldern, att då... kanske folk redan är i full gång med att hålla på och hitta sig själva och sådär. Att man... också är mindre nåbar på något sätt. Att det... Själva det här att man vill göra tvärtom vad vuxna säger, att det är väldigt starkt kanske just mellan omkring 13, 16, 17 och sådär. Men om man sätter det lite innan, alltså när barn fortfarande vill lyssna på de vuxna och vill vara duktiga och sådär, så kanske det kan sätta sig lite djupare. (Tjej)

Och jag tycker att, inte bara i gymnasiet. Där är det ju kanske lite extra viktigt för att alla är lite äldre. Men också i grundskolan behöver man börja med att prata lite mer om sådant redan typ i sexan. Om inte tidigare. [...] Alltså alla behöver väl lära sig vad som är rätt och fel redan i tidig ålder. Och har man inte någon hemma som förklarar. Jag hade tur att jag hade min mamma som var väldigt öppen med sådant. Men alla har inte föräldrar som pratar om alltså samlag överlag. De förklarar inte ens för sina barn vad det är. Utan de lär sig på sitt eget sätt. Och då behöver skolan finnas där för att lära ut. Och det är det som är meningen med skolan. (Tjej)

Kanske att man är mer öppen om vad som är rätt och vad som är fel. Man har ju sexualkunskap i skolan. Och man får höra att allt som inte är ett ja är ett nej. Men det är fortfarande så här, man pratar väldigt, väldigt lite om samtycke. Det är typ bara det. Ett kanske är ett nej, ett senare är ett nej. Men det är fortfarande ingen som lär ut, jamen killar i en ung ålder att man inte får tjata till sig sex. Så jag tror att man behöver vara mer öppna, inte bara för tjejers skull utan också lära killar vad som är okej och inte okej. [...] Man fokuserar ofta på att finnas där för tjejer som är utsatta och det är jättebra att man gör det. Men killarna behöver också lära sig sådana saker. Det är inte ofta man ser att en tjej - vi har tjatat till sig sex. Sen händer väl det. Men det är inte ofta man ser det. För att tjejer är lärda på det sättet, att så här ett nej är ett nej. Ett kanske är ett nej. Ingenting annat än ett ja är ett nej. Men killar verkar ju inte förstå det. (Tjej)

En tjej beskriver att hela hennes undervisning i skolan om samtycke bestod av att visa en tecknad film om att bli bjuden på te²⁹.

Så skolan måste absolut gå igenom samtycke. Att allt annat än ett ja är ett nej. Skolan visar ju alltid den här tekoppsfilmen. [...] Den här hälla te på någon som är medvetlös. Och många tar det som ett skämt till att börja med. Och det slutar egentligen ofta efter den filmen. Man visar ofta den och sen, ja, då är samtycket klart liksom. (Tjej)

²⁹ Filmen använder en kopp te som liknelse för sexuellt samtycke. Syftet är att på ett enkelt sätt förklara att samtycke måste vara frivilligt, tydligt och kan ändras. Filmen är en del av en informations/medvetandehöjande kampanj. Filmen finns [här](#). Organisationen Fattaman har översatt den till svenska och den finns [här](#).

En annan tjej berättar att hon som går i en anpassad, mindre grupp i skolan inte har fått undervisning om sexualitet, samtycke och relationer som andra barn, eftersom hon inte är med på all undervisning. Hon berättar att ett större ansvar därför har landat på henne själv att söka upp information om frågor som relaterar till sex på egen hand på nätet, även information om hur man kan bli gravid.

Det är ju så här, man har det i skolan. Så här sex och sådant. Men jag har ju inte det för jag går inte i en hel klass. Så det är ju folk i skolan som har lärt sig vad man ska göra och inte. Förutom jag. För jag har ju så här sökt upp på nätet och sådant. (Tjej)

En tjej lyfter att skolan även borde hänvisa vidare till stöd när man tar upp ämnen som till exempel sexuell exploatering, och att det hade varit bra om det funnits personal eller stödverksamhet i korridoren efter eller i anslutning till sådan undervisning.

Och det var också en av de här dagarna där jag, nej men kände att jag var väldigt ledsen. Och vi kom också in på att det finns tjejer som skadar sig själva med att sälja sex. Och jag tror det var att jag satt faktiskt under själva lektionen och tänkte aktivt att jag ska börja med det här. Och sen så gick jag i princip bara hem och... gick in på de här chattforumen [namn] det största då. Och jag började planera för att jag skulle bli prostituerad helt enkelt. [...] Och jag tror också att vissa som kanske tänker som mig att man kan bli sedd bara av att få höra det perspektivet. Att om du liksom, om man håller en genomgång om... ja men sex mot ersättning exempelvis. Och man avslutar den med att säga att "Om du nu tycker att det här är någonting man kanske borde göra" så att man ska prata med någon istället. (Tjej)

Även tankar om den fysiska och psykosociala miljön i skolan har lyfts som viktig för att förebygga sexuella övergrepp. Hon beskriver att hon vill kunna få känna sig trygg i skolan och pratar om att skoluniformer skulle kunna hjälpa.

Så man vill ju mest ha en uniform så att inte man kan se igenom eller någonting sådant. Så inte folk kommer bara kolla och kallar dig för en hora eller någonting. Som jag blev kallad för det. Och som man vill vara mer trygg då för vad man har på sig och inte bry sig om alltså om jag tycker inte om detta, jag kommer bli mobbad för att jag har på mig detta och sådant. Då ser alla likadana ut. [...] Man vill ju mest att man ska vara trygg i skolan också. För man kan ju vara rädd ute, utanför skolan. Men man vill ju vara jättetrygg i skolan också. Så man vill ju inte känna sig att man kommer bli våldtagen då från ingenstans. (Tjej)

Det framkommer även att barn och unga önskar att skolor och lärare blir bättre på att fånga upp situationer där elever uttrycker åsikter eller beteenden som förlöjligar våld och sexuella övergrepp.

Jag tror att skolan behöver uppmärksamma oroväckande beteenden, att man som lärare måste reagera. Jag minns att vi i [ämne] såg en gruppvåldtäkt och killarna sitter och skrattar, läraren sa ingenting. När man märker såna saker är det viktigt att man går in och säger till och fångar upp det. Det kan vara svårt som barn att säga emot i såna situationer, de andra killarna är så pass beroende att bli bekräftade så ändrar dem sin syn och börjar hålla med. När man märker det ska man säga till och

inte vända om och kolla bort. Och tänka, okej, nu har jag undervisat klart, nu är mitt jobb klart, nej. Det viktigaste är att man faktiskt försätter dem i obekväma situationer, man kanske ska ta upp det, vad var det precis jag precis hörde från dig? Och att personen som sagt något känner oj nu blev jag ställd mot väggen, att de behöver tänka efter lite. (Tjej)

I djupintervjuerna har det framkommit att det skiljer sig mycket hur skolor hanterar när exempelvis avklädda eller kränkande fotografier har spridits mellan elever i skolan, exempelvis genom klasschattar. I vissa fall har rektorn kopplats in och även polisanmält händelserna, i andra fall har det inte blivit så mycket reaktioner från skolpersonalen trots att de har vetat om det. I samtliga beskrivningar går våldsutövaren kvar på samma skola.

Jag tror rektorn pratade med dem eller någonting. För de var uppe ändå, där jag går, alltså rätt så mycket då. Så jag tror nog de pratade med några personer uppe i [rum] då. Och pratade med rektorn och det. Jag tror nog att de så här polisanmälde dem eller någonting.

De [skolan] gjorde ju ingenting eller så här, de kan ha gjort någonting men de gjorde ingenting så att vi såg vad som hände. Och jag tänker att hade jag varit lärare så hade det varit så här, nu vet, vi alla vet vad jag snackar om nu. Radera bilderna för det är faktiskt olagligt att sprida det här, för det är också barnporr. Alltså jag hade ju gjort, jag hade hanterat det på ett annat sätt. Inga ringer föräldrar, ingenting. Det togs väl upp på något veckomöte och sedan så glömdes det bort typ. Men jag sa det till min klass också, jag ställde mig upp i klassen och bara, om någon har den här bilden på henne, radera den direkt. Vissa skrattade åt mig, vissa var så här, för jag, det var också vissa som jag kände från barndomen. Så sa jag typ, [namn], radera den nu, annars säger jag till din mamma.[...] Så att jag försökte nog få alla att radera den på något sätt. (Tjej)

Både i djupintervjuer och opinionsmätningar blir det tydligt att skolan spelar en central roll vad gäller undervisning och information om sexuella övergrepp, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Skolan har även viktig roll i att kompensera för att inte alla barn har med sig lika goda förutsättningar hemifrån. Det blir särskilt viktigt att skolan tar sitt ansvar då många barn saknar trygga vuxna i sin närhet som kan ge information och ha denna typ av samtal. Barnombudsmannens opinionsmätning visar att 83 procent av de barn och unga som har fått information om tillgängligt stöd vid sexuellt våld har fått den genom skolan, och 58 procent svarar att skolan som den aktör de i första hand önskar få information ifrån. Samtidigt svarar endast 16 procent av barn och unga att de tror att lärare är de vuxna som har bäst kunskap om hur vanligt det är att unga utsätts för våld eller sexuella övergrepp. Motsvarande siffra för personal på ungdomsmottagningar var 79 procent. Det antyder att lärare behöver mer kunskap för att kunna möta barns och ungas behov.

Civilsamhället lyfter skolans viktiga roll i det universellt våldsförebyggande arbetet och i att tidigt upptäcka utsatthet för våld. De ställer krav på att undervisning om sexualitet, relationer och samtycke stärks och att undervisningen ska inkludera ett kritiskt förhållningssätt till pornografi och digital säkerhet. De anser att elevhälsan bör ställa rutinmässiga frågor om

våld, inklusive incest. Flera aktörer lyfter också att det bör införas tekniska lösningar för att begränsa barns tillgång till pornografiskt material.

Många hinder för barn och unga att söka stöd

De barn och unga som Barnombudsmannen har intervjuat och som berättar att de har utsatts för sexuella övergrepp har ofta även blivit utsatta för andra former av våld, övergrepp och kränkningar under uppväxten. Deras berättelser synliggör att barn och unga som utsätts för våld ofta är multiviktimerade.³⁰ Barn och unga som har blivit utsatta för sexuella övergrepp beskriver många olika typer av hinder i förhållande till att söka stöd, skydd och hjälp. Det är allt ifrån tidigare negativa erfarenheter av samhällets hjälp och stöd, till svårigheter att identifiera övergreppet som ett brott, oro för hur närstående ska hantera deras berättelse och känslor av skam och skuld.

Erfarenheter av att bli sviken av samhället och av bristfälliga insatser har bidragit till att många barn har utvecklat ett lågt förtroende för samhällsaktörer såsom rättsväsendet, socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Myndigheters bristande förmåga att upptäcka utsatthet och ge stöd och skydd har många gånger bidragit till en fortsatt och ibland eskalerad utsatthet.

Jag minns jag stack hemifrån. För socialtjänsten hjälpte inte, så valde jag att bara sticka. Och så kom jag till en tjej som jag kände knappt.[...] Och då valde jag att vara hos henne. Och då började hon utnyttja mig. Jag blev våldtagen där. Jag blev drogad där. Blev misshandlad där. (Tjej)

Flera barn och unga beskriver att de känner skam och skuldbelägger sig själva efter att de blivit utsatta för sexuella övergrepp. Detta har även bidragit till att de inte har berättat för någon om övergreppen, eller sökt hjälp.

Jag kommer aldrig sluta skuldbelägga mig för allt som hänt, men det gjorde så ont av orättvisan i att aldrig bli sedd som det utsatta barn jag kände mig som, medan något yngre barn under byxmyndighetsgränsen fick ett helt annat bemötande. (Tjej)

Det är väldigt svårt för mig att erkänna att jag är ledsen eller att någonting har skadat mig, att någon annan har skadat mig. Och jag antar att det är därför det inte har kommit upp så mycket hos kompisar heller men. (Tjej)

Ett hinder för att söka stöd är också att barn och unga har svårt att identifiera det som de har utsatts för som ett brott. När barn och unga resonerar kring varför de inte har polisanmält övergreppen handlar det ofta om att det inte var ett "riktigt" övergrepp och att det var deras eget fel att de blev utsatta. De beskriver att de teoretiskt vet vad ett sexuellt övergrepp är, men att det är svårt att applicera på det man själv har blivit utsatt för.

De beskriver vidare att våldsutövarna ofta är någon i deras närhet, i vissa fall inom familjen eller släkten, i andra fall en partner, vän eller bekant. Det försvårar för den som blivit utsatt både att identifiera att de har blivit utsatta för ett övergrepp och att ta steget till att söka stöd.

---

³⁰ Jernbro, C Landberg, Å Thulin, J., *Våld mot barn - En nationell kartläggning*, (2022), Stiftelsen Allmänna Barnhuset, sid. 42.

På våldtäkt tänker man alltid på överfallsvåldtäkter. Och vid sexuella övergrepp tänker man alltid på, ehm, ja, men att det är någon snuskig chef. Som liksom, ja, men tar någon på röven i typ ja, men i fikarummet. Lite så. (Tjej)

Och då hade vi alla varit hemma hos, jamen vår gemensamma killkompis. Och druckit alkohol. Och sen sa han att han ville prata med mig. Jag var ju fortfarande väldigt ledsen över att det hade tagit slut. Så jag gick med på att gå in i rummet för att prata med honom. Ingenting annat. Och jag sa väldigt fort att jag kommer inte göra någonting med dig. Och sen försökte han först, så som han har gjort innan. Och jag försökte putta bort honom. För jag var så här, jag vill inte. Och då började han tjata. Och sen så fick han av mina byxor och då kom jag till slut, alltså bort från honom. Och jag skulle försöka öppna dörren för att komma ut från rummet. Och då stod hans två kompisar och höll för dörren från utsidan. Och då fattade jag att så här,

jag kommer inte komma härifrån förrän jag gör någonting med honom. Och jag vet bara att så här- Alltså jag minns bara att jag ligger och kollar upp i taket bara.[...] Och jag vet inte riktigt om man- eller jag skulle klassa det som en våldtäkt. (Tjej)

Flera tjejer beskriver hur de har upplevt att de "förtjänat" att bli utnyttjade sexuellt. En tjej berättar om att hon såg den första våldtäkten som hon blev utsatt för, av en granne, som ett straff för att hon varit "dum" mot sin mamma. Hon hade under hela sitt liv blivit utsatt för försummelse, psykiskt och fysiskt våld av båda sina vårdnadshavare, och konsekvent fått höra att det var hennes fel att föräldrarna mådde dåligt.

Jag blev typ våldtagen en gång när jag var sju också. Och då, jag fattade ju inte vad det var. Det var typ min granne. Sen, jag kommer ihåg då också, jag tyckte typ det kändes bra samtidigt. För jag var så här, jag bara, nu väger du typ upp det jag har gjort mot min mamma. För jag kände ju alltid att jag var så dum mot min mamma. Så det kändes typ så här, lättnad typ. För jag mådde jättedåligt. [...] Men asså det är inget problem för mig. Det var ingen värsting grej heller. Det har inte drabbat mig. Så. Asså det har hänt tusen andra grejer, men det drabbar typ inte mig." (Tjej)

Flera barn och unga beskriver att de vill skydda sina föräldrar från kännedom om det sexuella övergreppet eller den sexuella exploateringen. De beskriver att de i stället för att berätta om övergreppet har varit tysta eller ljugit om vad som hänt för att inte "utsätta" sina föräldrar för en svår situation. Barn och unga tar därmed ett ansvar för föräldrars reaktioner.

Men jag gömde ju och sa något annat. Att det hade hänt något annat. Men idag önskar jag att han hade fått veta. Asså polisen säger att de måste informera pappan eftersom han är min vårdnadshavare. Så det är de som kommer berätta så jag får ju se om de kommer prata med han om det. [...] Jag har inte redan velat berätta eftersom jag vet att han har haft en kriminell bakgrund och att han kan göra sjuka grejer. Jag vill inte sätta min pappa i den situationen. Så det är därför jag också inte har sagt någonting till han. (Tjej)

Jag brottades med tanken ganska ofta, men jag valde att inte säga nånting. För jag visste, om jag hade sagt så hade morsan förlorat det liksom. Hon hade tappat det

helt. Hon hade förmodligen brutit kontakten och för nån konstig anledning så tyckte jag typ synd om min [kvinnliga släkting]. Och jag visste att om jag hade sagt så hade morsan sagt till alla andra inom familjen. Och det hade förmodligen förstört henne också. Så jag valde att hålla det för mig själv. (Kille)

Nej, för jag hållde det hemligt i typ några veckor. Jag var rädd. [...] Och att jag var rädd för att säga till pappa, för jag vet att om någon är elak mot mig eller rör mig, men som inte jag vill, så brukar han bli jättearg. Och säga grejer, då att han kommer slå de personerna och det. Han brukar göra det när han blir arg, om någon typ gör någonting mot mig och så. (Tjej)

En annan tjej beskriver att yngre barn som blir identifierade av polisen får panik och inte vill att föräldrarna ska bli informerade om att barnet blivit utnyttjat genom sexuell exploaterering. Hon beskriver även att många vuxna har bristande förståelse kring, och bär på fördomar om, vilka barn som kan hamna i prostitution.

Nej, men och jag vet också liksom... att när de [polisen] hittar minderåriga och ska, nej men berätta för deras föräldrar att de här personerna de har hittat, de blir ju liksom panikslagna. Och liksom att det blir ju väldigt viktigt att föräldrarna inte ska få veta. Och att man... där kan, ja men bemöta de här barnen kanske i det att de inte ska skämmas och sådär, att vuxna inte liksom ser på det på samma sätt, att det liksom inte är någonting att skämmas för. Och också bland de vuxna såklart då att man inte kanske har de här gamla fördomarna om vad prostitution är och vilka som... ja men hamnar i det och hur de som hamnar i det och upplever att... att det är liksom, det är ju patriarkala gamla fördomar som inte stämmer.

En tjej beskriver även att hon tar ansvar för andra omkring sig, att hon vill skydda dem från tunga ämnen.

Jag vill inte att nån annan blir obekvämlig när man berättar, för då gör man sig själv till förövare genom att berätta, fast det egentligen är jag själv som är offret. (Tjej)

En kille berättar om bemötandet han fick när han sökte vård och stöd för sexuella övergrepp han blivit utsatt för av andra män. Han fick informationen att han som man inte kunde ha PTSD på grund av sexuella övergrepp.

Men den psykologen jag träffade där sa då i stort sett att jag inte kunde ha PTSD för sexuell utsatthet som man.[...] Men jag har själv aldrig känt att någon bara inte... alltså verkligen inte tror på det jag säger, trots att jag har så mycket historia. Och det var tungt. (Kille)

I den kartläggning av befintliga kontaktvägar och stödstrukturer som Barnombudsmannen har låtit utföra inom ramen för uppdraget framkommer att även sexuell läggning och könsidentitet kan vara ett hinder för barn och unga att söka stöd och hjälp vid sexuella övergrepp. Även i en rapport från MUCF framgår att unga hbtqi-personer ofta avstår från att berätta om våld på grund av oro för bemötande som är diskriminerande eller normativt.³¹

³¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, *Unga hbtqi-personers levnadsvillkor*, (2022).

Flera påtalar att det skulle vara bra att kunna göra polisanmälan digitalt vid sexuella övergrepp. En tjej menar att tröskeln blir mycket högre om man i första skedet måste gå in på en polisstation och ställa sig i luckan och berätta. Även om man senare behöver sitta öga mot öga i förhör, skulle tröskeln för själva anmälan behöva sänkas.

Jag gick ju face to face till polisen, och personen frågade varför jag var där. Att då få ett formulär där man inte behöver säga till en person som man bara kommer träffa en gång i hela sitt liv, för att sen bli vidare skickad, att istället kunna göra det online, vore väldigt bra. (Tjej)

Detta är något som även civilsamhället har lyft i möten med Barnombudsmannen. De beskriver att kontaktvägar till polis behöver vara barnanpassade, exempelvis genom möjlighet att anmäla sexualbrott digitalt via en särskild barn- och ungdomsanpassad webbsida.

Civilsamhället har beskrivit att specialiserade verksamheter ofta har långa köer och att det är brist på traumafokuserade insatser. Deras upplevelse är att barn och unga ibland får delar av eller otillräckliga insatser och att insatserna ofta snarare fokuserar på att begränsa den utsatta än att stoppa våldsutövaren. Det finns även erfarenheter från civilsamhällesaktörer att samhällets stöd upphör när barnet blir myndigt, trots att personen fortsatt är utsatt för våld.

Läs mer om brister i samhällets skyddsnät för barn som är eller har varit utsatta för våld i Barnombudsmannens rapport "Tro på oss när vi väl vågar berätta"³².

Barn och unga görs till problemet

Flera tjejer har delat med sig av upplevelser av att de har gjorts till problemet efter att ha utsatts för olika sexuella övergrepp. Som tidigare beskrivits berättar barn och unga att omgivningen har reagerat negativt på barns utsatthet för sexuella övergrepp, exempelvis vid sexuellt våld i hederskontext, vid incest och vid utsatthet på nätet.

Nej men alltså det känns som att jag är problemet hela tiden när det gäller soc. Och det känns som att de inte vill ta tag i roten av problemet. [...] Ingen har sett den där lilla [namn] som behöver hjälp. För de har bara sett ett problembarn. Det är alltid jag som har varit problemet. Ingen annan. (Tjej)

Detta gäller även vid sexuell exploatering som av vissa yrkesverksamma snarare ses som en form av självskadebeteende, än som övergrepp mot barn och unga. En tjej sätter ord på hur hon upplevde bemötandet från både polis och socialtjänst när det kom fram att hon hade blivit utnyttjad genom köp av sexuell handling av barn.

Det var liksom ingen som hade sett ens den här prostitutionen som en utsatthet. Utan det var liksom genomgående någonting man pratade om. Att, ja men det är, Det här är någonting jag gör mot mig själv. Och det här liksom är... Det är dåligt att jag gör såhär mot mig själv och jag måste sluta göra det. Det var liksom... det var ingen

³² Barnombudsmannen, "Tro på oss när vi väl vågar berätta". Återrapportering av uppdrag att undersöka om det finns brister i samhällets skyddsnät för barn, analysera vad bristerna beror på och lämna förslag på lämpliga och konkreta åtgärder, (2026).

som någonsin pratade om att det var någon annan som också hade gjort någonting fel alls. (Tjej)

Hon beskriver att hon blev skuldbelagd även av en bredare omgivning när det uppdagades att hon hade haft sex mot ersättning.

Jag blev också väldigt skuldbelagd av omgivningen när polisen till slut fångade in mig [antal] månader efter jag började sälja mig. (Tjej)

En annan tjej berättar om liknande bemötande.

Alltså, så många år som jag har försökt att socialtjänsten ska säga att jag är en människa. Jag är inte en hora längre.[...] Alltså jag satt och grät när vi hade sex och samlevnad. Och ingen brydde sig. Lärare har mobbat mig.[...] Vissa har kallat mig luder, vissa har kallat mig hora, vissa har kallat mig liksom... diverse saker liksom. (Tjej)

Även civilsamhället har fått höra från barn och unga om bristande bemötande från polis, och om deras rädsla för att bli skuldbelagda i form av frågor såsom "varför skickade du bilden?".

En kunskapsöversikt från Jämställdhetsmyndigheten pekar på risker med att även myndigheter ser på sexuell exploatering som ett självskadebeteende hos den som utsätts, inte som ett övergrepp mot barnet eller den unga.³³ Det kan bidra till en normalisering snarare än att bryta utsattheten och ge upprättelse till brottsoffret.

Befintliga kontaktvägar är svåra att förstå och stödet är organiserat i stuprör

Samtidigt som många barn och unga upplever olika typer av hinder för att våga berätta om utsatthet för sexuell våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer, uppger de ofta att det är något som de vill ha frågor om och att de vill ha hjälp och stöd. Ett genomgående mönster är att de önskar att fler vuxna ställer frågor och uppmärksammar när de inte beter sig som vanligt. Flera beskriver att de på olika vis har "ropat på hjälp" och försökt signalera att de inte mår bra.

Jag tror att vissa inte frågar för det är för jobbigt, och vuxna är rädda att utlösa stressen. Men man måste komma ihåg att man varit med om det jobbigaste redan. Det kan också bero på att man känner sån rädsla att göra nån annan obekvämt. (Tjej)

Barn och unga redogör för att stödsystemet är svårt att nå och förstå. Det är krångligt att söka hjälp och ett stort ansvar läggs på den som är utsatt att själv orientera sig i systemet och kämpa för att få stöd. Många har behövt ta hjälp av vuxna i sin närhet för att komma i kontakt med rätt stöd. Samtidigt saknar flera barn trygga vuxna som kan hjälpa dem, vilket

³³ Jämställdhetsmyndigheten, *Sexuell exploatering av barn och unga – en fördjupad kunskapsöversikt för dig som vill förstå, förebygga och upptäcka sexuell exploatering*, (2023), Nationella samordningen mot prostitution och människohandel, sid. 10.

har gjort att vägen till rätt stöd och hjälp varit lång. Vissa barn och unga har fortfarande inte insatser som motsvarar deras utsatthet och behov.

Alltså jag tror inte jag sökte hjälp förrän typ sex månader senare. Och då sökte min mamma åt mig. (Tjej)

Flera barn och unga berättar hur de under resans gång har tappat hoppet om att få stöd. De har blivit hänvisade vidare i stödsystemet, och tvingats berätta om övergreppen de utsatts för gång på gång, utan att få det stöd de var i behov av.

Det skapar väl en otroligt stark hjälplöshet att liksom. Just, alltså det är många som inte söker hjälp till att börja med. För att det är svårt. Och med min erfarenhet förstår jag exakt varför. För du behöver verkligen, alltså. Det tar så mycket energi att söka hjälp. För att du måste berätta det flera gånger. Du måste säga det om och om igen. Och du måste liksom aktivt kämpa dig fram för att hitta hjälp. [...] Du tappar hoppet på att du ska få hjälp någon gång. Du känner, i och med att du är hjälplös. Du förlorar mer och mer energi. Och det går ju ut över alla andra områden som skola, familj och vänner. Så du får mindre energi till det. Och du tappar tron på andra människor. Att det finns någon annan som faktiskt vill hjälpa dig. Eller att det finns någon som finns här för dig. Lite så. (Tjej)

Det är som en labyrint, det kommer massa väggar i vägen så måste man gå tillbaka igen, men det är inte alla som orkar det. (Tjej)

Vårdens uppdelning i stuprör drabbar barn och unga som har flera olika problem. De berättar att de kan hamna i situationer där vården tvingar de att välja vilken sökorsak de vill ha hjälp med.

Dels så var det uppdelat så att man kan inte ha flera sjukdomar samtidigt, utan du måste ha det ena eller det andra. Då fick jag välja om jag ville ha vård för min PTSD eller min ADHD. Och då fick jag först söka, då valde jag att först söka för PTSD för att jag redan hade börjat få lite hjälp för min ADHD. (Kille)

Flera av de barn och unga som Barnombudsmannen har intervjuat har olika funktionsnedsättningar, primärt intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Symtom för ADHD och Posttraumatisk stressyndrom (PTSD) är delvis överlappande, exempelvis i form av koncentrationssvårigheter och uppmärksamhetsproblem. Det finns risk för att fel diagnos ställs om utredningen enbart fokuserar på symptomen och inte undersöker om traumatiska erfarenheter kan vara en bakomliggande orsak. Det är nödvändigt att undersöka bakomliggande orsaker till beteenden.³⁴ Barn och unga kan på grund av svårigheter med impuls kontroll och konsekvenstänk ha befunnit sig i särskilt sårbara situationer, inte minst på digitala arenor, med en ökad risk för utsatthet. Detta är något som även civilsamhället har lyft.³⁵

³⁴ Reigstad, B., Kvernmo, S., *ADHD – eller noe annet?* Tidskrift för Norsk Psykologisk Förening, (2015) [utgåva 4](#) sid. 302–311.

³⁵ Ecpat, "Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild", (2025), och Föreningen Tillsammans, "De sa att mina diagnoser hittade på det". En rapport om NPF och utsatthet för sexuellt våld, (2025).

När barn och unga ändå söker stöd och hjälp är det ofta utifrån symptom på utsatthet för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld, till exempel ångest, självmordstankar, ätstörning eller missbruk. De beskriver att stödet då endast fokuserar på dessa problem och inte på den bakomliggande utsattheten. Intervjuerna visar att det är fullt möjligt att exempelvis vara inskriven på BUP under större delen av sin tonårstid utan att få frågor om vad som kan vara grundorsak till barnets mående, exempelvis sexuellt våld eller exploatering. Barn och unga beskriver även att de inte upplever att det stöd de får möter deras behov.

Ja, jag blev väl väldigt, väldigt rundskickad. Så först gick jag till kuratorn på, alltså i, [skolan] istället. Henne pratade jag med och hon sa faktiskt att det här bör du nog, ta upp med någon annan. Eller det här bör du ta upp. För jag vet inte hur mycket hjälp jag kan ge. Och du förtjänar hjälp. Så då skickade hon först mig till någon ehm... Det var någon undersökning online. Jag kommer inte ihåg vad det var. Någon sån där online psykolog. De hörde av sig till mig och sa vi kan inte heller hjälpa dig. Det här bör du nog prata med någon som är lite mer insatt i det. Då gick jag tillbaka till kuratorn. De sa okej vi går via vårdcentralen. Sätter in dig på kö där för att köerna till SOS eller BUP eller vad det var otroligt långa. Så då sätter vi in dig. Vi ringer till vårdcentralen för köerna där är också långa, men för att du känner att du behöver hjälp nu. Och då väntade jag några månader, kom i kontakt med första vårdcentralen. De skickade vidare mig till ett annat ställe och de i sin tur skickade vidare mig till ett annat ställe. (Tjej)

Men också att jag efter ett tag började svälta mig själv. Också för att signalera till omgivningen att det är någonting som liksom händer. [...] Nej, då var det nog bara fokus på maten. Och det jag minns att de pratade om då det var att jag behövde äta mig upp till normalvikt och sen skulle man göra en autismutredning. Så det var, fokus var mat och autism, det var det man pratade om. (Tjej)

Asså bara för måendet allmänt liksom. Jag mådde väldigt dåligt ett tag. Jag hade depression i kanske två år. Asså jag fick ju mediciner och grejer. Men när jag försökte prata med dem så sa, de gjorde inte något. De sa bara mm, ah, mm, jag hatar det där. Så jag slutade prata med dem. Familjebehandlargrej. Ja och ungdomsmottagning och BUP och soc och allting. Alla sa bara mm, mm, ja. De kom inte med några lösningar liksom. Jag kände inte att det var värt det. (Tjej)

Jag tror bara jag behövde, asså tillit till samhället. För det var nog. Jag har aldrig haft, fått hjälp på, asså på ett sätt som funkar. (Tjej)

Jag kom ju dit och pratade om sådant som kanske inte ens handlade om det jag mådde dåligt över, utan... att jag mer satt där och pratade om... nej men typ skolan eller någonting, kanske istället för det som jag egentligen behövde prata om. [...] Jag kan ju prata om jätteprivata saker med vem som helst i princip. Så också jag tror att i mitt fall hade det nog hjälpt att ställa raka frågor om mer allvarliga teman. (Tjej)

Det är så konstigt att jag aldrig fick prata om allt med någon, det var alltid bara om vissa delar av mitt liv. Men allt jag varit med om bidrar ju till hur jag mår idag, men det är ingen som vill prata om det. (Tjej)

En tjej beskriver att hon av andra anledningar mottog samhällsinsatser, men konstaterar att insatsen inte var anpassad till hennes behov. Hon hade svårt att se sin egen utsatthet, samtidigt som de vuxna omkring henne reagerade kraftigt på hennes utsatthet. Hon berättar att hon hade kunnat tycka synd om ett hypotetiskt barn som varit i samma situationer, men inte om sig själv.

*Nej jag vill inte ha sånt asså jag pratar med folk om det, jag vill berätta såhär. De drog igång nån jävla PTSD-varning men asså jag sitter bara såhär och pratar om det. Och de bara det går inte att du sitter så iskallt. Men ja, faktiskt så bryr jag mig inte. Sen tänker jag ju sådär, oj stackars lilla barnet. Men jag känner ju inte att jag tycker synd, så. Asså om jag ska tänka mig själv som en annan person då är det ju synd.
(Tjej)*

En kille berättar att han fick psykologstöd efter att en äldre man polisanmälts för brott mot honom, men att han inte kunde få stöd kopplat till sexuella trauman trots att det var därför han erbjudits psykolog från första början.

Det var min första... vad ska man säga, första gången jag fick möta just den typen av behandling istället för att prata med skolkuratoren. Där fick jag ju lära mig mer och mer om hur man funkar som person och så vidare. Men vi tog aldrig riktigt upp mitt problem med sex, vilket var väldigt konstigt. Hon var ju inte sexolog eller specialiserad i sexuella trauman, så hon sade att jag skulle söka kontakt någon annanstans för det. Fastän att det var det jag var därför liksom. [...] I efterhand så känns det väl liksom lite konstigt att... be en 17-åring att söka upp en sexolog själv, istället för att själv hjälpa mig göra det. Och sedan så var det bara tio besök som [organisation] kunde betala för. Och så var det inte mycket mer med det. (Kille)

En tjej berättar att hon vid en anmälan om våld fick frågan från polisen om hon själv ville kontakta en kommunal stödverksamhet eller att de skulle kontakta henne, och att hon föredrar det senare.

Att de ska kontakta mig. Det blir enklare så. Ja, men då behöver inte jag hålla koll på så mycket. Då kan jag tänka på annat medan de gör det de behöver göra innan de kontaktar mig.

En samlad bild utifrån intervjuerna, som även framkommit i dialogmöten med både civilsamhälle och myndigheter, är att barn och unga inte identifieras i tid. Det gäller särskilt barn och unga som utsätts för sexuell exploatering. Barn söker ofta hjälp för symtom såsom ångest, ätstörning, missbruk och beroende, utan att de bakomliggande orsakerna upptäcks. Enligt aktörer i civilsamhället är brister i identifiering det största hindret för att barn och unga ska få rätt stöd. Återkommande kritik mot hälso- och sjukvård samt socialtjänst är att de inte uppmärksammar att dessa symtom kan vara tecken på utsatthet för sexuellt våld, våld i ungas partnerrelationer och sexuell exploatering. I stället tolkas eller felbedöms problemen ofta som NPF-diagnoser eller beteendeproblem. Barns och ungas erfarenheter av möten med myndigheter är kantade av skuld, skam och bristande vuxenkompetens.

Barnombudsmannens kartläggning av befintligt stöd visar att det finns flera verksamheter som erbjuder stöd, men att barnen sällan hittar dit. Det är således inte en brist på barns

behov av stöd, utan brister i vuxnas sätt att informera barn om att det finns stöd att få. Det framkommer även att yrkesverksamma inte vet vilka verksamheter som finns i den egna kommunen och regionen, vilket gör att det är svårt att hänvisa barn och unga rätt.³⁶

De barn och unga som har kommit till en adekvat instans, kan beskriva skillnaden. En kille berättar att han fått mer verktyg och förståelse för sig själv och sin utsatthet när han äntligen kommit till en mottagning som är specialiserad på att arbeta med sexuella övergrepp.

Hon fick mig att känna mig bekväm i att vara i min situation. Och har gett mig en känsla av att jag är kapabel att göra någonting åt det. Tidigare så har jag alltid tänkt att... om jag söker hjälp så tar jag hand om mig själv. Det är allt jag behöver göra. Det finns inget riktigt jobb i att ändra på mig själv eller hur jag tar hand om mig själv som faktiskt betyder någonting. Jag gör ju det jag behöver liksom. Men hon har visat för mig att jag är kapabel till väldigt mycket mer. [...] Och lät mig jobba på att inte känna skam över mitt självskadebeteende, utan... och det låter kanske lite konstigt, men att känna en slags stolthet över att jag... alltid försökt göra någonting åt min situation. (Kille)

I Barnombudsmannens opinionsmätning uppger endast 26 procent av barn och unga att de vet vart de kan vända sig för att få stöd eller hjälp om de skulle utsättas för sexuellt våld, sexuell exploatering och/eller våld i ungas partnerrelationer. Gruppen som tror att de vet är 59 procent. Endast 15 procent av vårdnadshavarna vet vart de kan vända sig för att få stöd eller hjälp om deras barn skulle utsättas och 58 procent tror att de vet.

Vidare visar mätningen att endast 22 procent av de vårdnadshavare som uppger att de tror, misstänker eller vet att deras barn har utsatts för sexuellt våld, sexuell exploatering och/eller våld i ungas partnerrelationer har sökt hjälp för barnet. Bland de vårdnadshavare som inte har sökt stöd uppger 28 procent att skälet var att de inte trodde att det deras barn utsatts för var tillräckligt allvarligt.

I arbetet med uppdraget har det framkommit information till Barnombudsmannen om att polisen har ändrat i sina rutiner kring hur ärenden förmedlas till kommunala stöd- och kriscentrum i samband med polisanmälan. Det har inneburit en markant minskning av ärenden in till de kommunala stöd- och kriscentrumen. Det har vidare framkommit att de internetrelaterade sexuella övergreppen (ISÖB-ärendena) inte i tillräcklig grad hanteras inom ramen för Barnahussamverkan, trots att ärendena ska göra det. Endast något enstaka Barnahus tar hand om ISÖB-ärendena i sin helhet och i vissa fall hålls exempelvis barnförhören där men det stöd som ska finnas uteblir. Civilsamhället har lyft att digitala sexuella övergrepp såsom grooming, spridning av övergreppsmaterial av sexuell karaktär och sexuell utpressning ofta bedöms som mindre allvarliga av polis, socialtjänst och inom ramen för Barnahussamverkan, än brottsliga gärningar utanför den digitala arenan, trots att detta är ett växande problem. De uppger även att det finns en bristande förståelse för de risker som kan uppstå för barn som växer upp i en hederskontext om det sker en digital ryktesspridning kopplat till sexuellt våld eller sexuell exploatering.

---

³⁶ Enligt den underlagsrapport som Barnombudsmannen har låtit utföra, dnr BO 2025-0212.

Lågt förtroende för samhällets stöd och möjligheter till upprättelse

När Barnombudsmannen har frågat barn och unga om de har övervägt att polisanmäla det sexuella våldet framkommer att de generellt har mycket lågt förtroende för rättsväsendet. De saknar tilltro till att förövaren ska bestraffas om de skulle polisanmäla. De berättar även om negativa erfarenheter från olika ingripanden och domstolsprocesser, exempelvis rörande vårdnad, boende och umgänge³⁷, omhändertagande enligt LVU³⁸ och tidigare straffrättsliga processer som påverkar deras förtroende. Flera beskriver att de bara vill lägga övergreppet bakom sig.

Det kändes som att det skulle vara så, lång, lång process och jag ville inte hamna i någon, någon rättegång eller någonting eller skulle vara. Jag ville inte tänka på det. Jag ville bara gå vidare. (Kille)

Ja jag vet att det finns och sånt men. Men, det. Asså erfarenheterna jag hade innan så. Ja, känns bara onödigt. Och, ja, slöseri på tid, typ. (Tjej)

Hon sa till mig att jag skulle polisanmäla det, men jag, för det första var jag väldigt ny i själva sexgrejen. Och sen tror jag att jag var i en sådan stor chock över att någonting sådant hände. Att jag typ inte förstod att det var fel. Så jag typ skrattade bort det då. Nu ångrar jag att jag inte gjorde det. Men samtidigt är det väldigt svårt att en sådan utredning ens kommer upp till rättegång. [...] Och jag vet ju själv hur det känns, för att man tvekar ju 150 gånger innan. Och man är helt förstörd. Alltså du kommer att komma ihåg det hela ditt liv. (Tjej)

Och det är bara min soc som vet. Eftersom att. Jag berättade det när jag kom tillbaka till mitt SIS, bara till min social-, min gamla socialtjänst. Och sen har min nya soc fått reda på det för hon har läst gamla journalen. Och hon ville göra en anmälan men jag känner inte för att medverka. För det är så lång tid. Det kommer inte finnas några liksom bevis. (Tjej)

Flera tjejer beskriver att de var rädda för att inte få skydd mot förövarens släkt eller nätverk i samband med polisanmälan och rättsprocess.

Det är klart jag har funderat på det men jag vet att det här är en jättestor familj. Och de har väldigt mycket våld. Och jag är, jag blir ju rädd för mitt liv att jag ska behöva utsättas för något för att jag anmäler och sen så kommer det inte bli någonting av det. Att det blir en onödig grej. [...] Om jag ska anmäla det och det skulle bli liksom en utredning och de här killarna skulle få reda på det så skulle jag verkligen behöva ha skydd. För att jag vet vad de här människorna är kapabla till. Asså de kan ju lika gärna döda mig, rent ut sagt, eftersom att. Jag ska inte smutsa ner deras namn. Ja, och jag har sett för mycket våld. (Tjej)

³⁷ Föräldrabalken (1949:381).

³⁸ Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Grejen är att jag allmänt var rädd för den här killen sen innan. För att jag visste att han höll på med kriminella saker. Och han hade, eller jag hade aldrig sett honom göra någonting men han hade pratat om att när vi var tillsammans att jag inte behövde vara rädd för någonting. För att han alltid skulle skydda mig och han hade folk överallt och bla bla bla. [...] De hotade ju mig. Hans vänner kom ju fram till mig hela tiden efter att han hade fått reda på att jag hade anmält honom. Och var så här, ja har du anmält honom. Och de var så här, ta tillbaka anmälan. Du vet inte vad vi kan göra med dig. Och jag innerst inne fattade ju att det här var ju tomma hot. För att om de på riktigt skulle göra någonting hade de gjort det då. Men de har aldrig hotat min familj. Men jag tog tillbaka anmälan för min familjs skull. (Tjej)

En tjej berättar att hon under lång tid tvekade på att göra en polisanmälan och att när hon väl valde att anmäla blev hon hotad av hans vänner. Hon valde senare att ändå stå fast vid den ursprungliga anmälan. Hon berättar att hon aldrig har varit så lycklig som när han dömdes.

Ja, mitt målsägandebiträde ringde ju mig och sa att domen hade kommit. Och då läste hon ju upp vad han blev dömd för. [...] Så när hon berättade de här så fattade jag typ inte först. Men det var bara för att jag hamnade i chock. Och då sa hon att hon inte hade tid just då att prata. Men att hon skulle ringa upp mig om någon timma. Så vi kunde gå in mer på domen. Och sen skulle hon även skicka den till mig. [...] Jag grät ju. Alltså jag tror aldrig jag varit så glad i mitt liv. (Tjej)

Flera tjejer berättar om erfarenheter av rättsprocessen, där fokus har satts på deras beteende efter att de har blivit utsatta, medan de allvarliga brott som har begåtts mot dem inte alltid leder till åtal eller rättslig prövning. En tjej beskriver hur orättvist hon behandlades under rättsprocessen i ett mål om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Jag hamnade sedan som 17-åring på låsta SiS-hem med prostitution och rymningar som placeringsgrund. Det blev några rättegångar för köp av sexuell handling av barn. Vid flera tillfällen fick jag åka runt med Kriminalvårdens fängstransport och ledas in av vakter i rättegångssalarna medan männen som var åtalade kom in normalt i kostym och fick sin villkorliga dom.[...] Vid något tillfälle fick jag övernatta i häkte också. (Tjej)

Trots att många beskriver att de har tvekat kring att polisanmäla sexuella övergrepp har vissa ändå anmält övergreppen, inte sällan i solidaritet med andra barn. Det kan exempelvis handla om att de vill skydda yngre tjejer från att bli utsatta av samma kille i framtiden. De har också hoppats på upprättelse i förhållande till killarna, och att det ska fungera som en markering mot dem att det de har gjort är fel.

Och då tvekade jag inte en sekund. För att jag kände ju också för den här andra tjejen, som för det första var yngre än mig. För att då var jag kanske, ja vad var det, femton, och hon var- hon hade precis fyllt fjorton. Mm. Så jag ville väl göra det för hennes skull på ett sätt också. Och där var jag så här, det tog väldigt lång tid innan det blev en rättegång. (Tjej)

Min utgångspunkt var att jag ska markera för honom att det han har gjort mot mig inte är okej. Men, när jag väl hade anmält och efter jag fick en bild av att det skulle bli

så så var mitt nästa mål att, ja men okej, få någon typ av, rättvisa igenom eller att han ska få någon typ av straff för det han har gjort. (Tjej)

Men som sagt, det fanns inga bevis för att han hade gjort någonting. Det... mycket för mig handlade väl då också om att han jobbade med andra barn, och... Mer än att försöka skydda mig själv på något sätt, så kände jag att man var skyldig till att hjälpa andra. (Kille)

Flera tjejer lyfter både problem de upplever med sexualbrottslagstiftningen, och vad de anser har blivit bättre de senaste åren.

Men allt detta klassades juridiskt som samtycke eftersom jag skrivit på internet att jag ställde upp på allt förutom att bli dödad eller skadad för livet. (Tjej)

Men jag tycker att de är väldigt, alltså, skeva. För att de som blivit utsatta får inte den hjälpen. Får inte den... Jag kom ju ändå till polisen för att jag ville ha någon typ av, liksom... Någon typ av reaktion på det. Eller någon typ av rättvisa. Men. Att det inte blev så. Till att börja med tycker jag att det är fel på lagarna. Att det ska vara så svårt för ett offer. Och att jag som offer måste bevisa mig själv att det här har jag gått igenom. Därför har jag gjort det. Blivit ifrågasatt. Bevisa mig själv att jag blivit ett offer. Medan förövaren bara behöver försvara sig. (Tjej)

Mycket har redan blivit bättre. Brottet barnfridsbrott har införts och sedan i somras har lagrummet för våldtäkt mot barn utökats. När jag läste i tidningen i våras att samlag med särskilt sårbara 15-17-åringar skulle kunna räknas som barnvåldtäkt kändes det som något i mig lättade lite och jag åkte ut och satt en stund vid havet och var rörd och tacksam. Jag hoppas att den lagen också funkar i praktiken och påverkar moralen i samhället så folk slutar tro att alla är mogna att samtycka till vad som helst så fort man fyllt 15. (Tjej)

Även i Barnombudsmannens opinionsmätning framkommer ett lågt förtroende för rättsväsendet när det gäller sexualbrott. I mätningen svarar 75 procent av barn och unga att de inte litar på att förövare som begår sexuella övergrepp döms. Bland tjejer är förtroende för rättsväsendet ännu lägre. Hela 82 procent av tjejerna uppger att de inte litar på att den som begår sexuella övergrepp döms.³⁹

5. Barns och ungas råd

De barn och unga som Barnombudsmannen har intervjuat har delat med sig på ett oerhört generöst vis av sina erfarenheter. De har även framfört mycket tankar och åsikter om vad som kan förbättras för att fler barn och unga ska kunna få stöd, skydd och insatser. Redan i denna delredovisning återges några exempel av råd som barn lämnat till andra barn och några övergripande råd till vuxna som möter barn.

³⁹ Se mer under rubriken Opinionsmätning.

Barns och ungas råd till andra barn som blivit utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering eller våld i ungas partnerrelationer

Barn och unga har gett många olika tips och råd till andra barn och unga. Många av tipsen handlar om att de förtjänar bättre än att bli utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i den egna partnerrelationen. Trots att de själva inte alltid har fått det stöd de är i behov av så vill de ändå peppa andra att våga berätta om övergrepp och att våga söka hjälp och stöd. De formulerade råden är i stort sett oredigerade från barn och unga till andra barn.

- Var snabb på att reagera. Att prata med folk. Alltså om det är nära familj, eller om det är vänner. Bara ta upp saker som du tycker är lite konstigt. För att andra kommer ju se att det är någonting som är fel innan du gör det. Och sen, att aldrig känna sig ensam bara. För det finns alltid någon som går igenom samma sak. Eller har gått igenom samma sak.
- Alltså hellre ensam än i dåligt sällskap. Utan att liksom det viktigaste i ditt liv är du. Och hur du mår och vad du vill. Och att man inte ska låta någon annan, jamen, i ett destruktivt förhållande, i ett förhållande, låta den personens, vilja, eller liksom den personens krav gå emot dina gränser. Att liksom du kommer in i ett förhållande med så här ser jag ut, det här är mina gränser. Och om den andra personen inskränker på dem så är inte det personen för dig.
- Jag skulle väl ändå tipsa alla som orkar att försöka anmäla. Även om det inte går så långt, så har du gjort det du kan. Och då, om du ändå anmäler den här personen, så står det sen. Om det skulle hända en annan gång, och en annan tjej anmäler så står det att det finns en tidigare anmälan på en våldtäkt.
- Oftast när man är med om sådana här grejer så blir man väldigt inlåst i sig själv. Man vill bara stänga in sig. Och det är egentligen det värsta man kan göra för att då hamnar du i din egen bubbla och kan inte ta dig därifrån. Så det bästa man kan göra i en sådan situation är att antingen gå och prata med någon om det du varit utsatt för eller faktiskt gå ut och hitta på saker.
- Orka kämpa, håll ut. För att vid någon punkt så kommer det bli bättre och det finns alltid saker att liksom... Även hur små de än må vara så finns det saker att finnas för.
- Även om man kanske där och då tycker att det här är ett sätt att bli sedd så att man kommer, oavsett vad man känner, att bli trasig av det. Att det kommer vara dåligt för en oavsett vad man tror.

Barns och ungas råd till vuxna

Barn och unga har genomgående gett mycket tips och råd till vuxna om hur de ska agera för att vara ett stöd för barn och unga som är utsatta för våld och övergrepp, och hur vuxna kan arbeta förebyggande för att förhindra sexuella övergrepp. Många av barns och ungas tankar och åsikter är redovisade i denna delredovisning, exempelvis hur sexualundervisningen bör utformas och genomföras. Barn och ungas erfarenheter och åsikter, samt tips och råd till vuxenvärlden kommer även att bidra till uppdragets genomförande och slutredovisning den 1 juni 2027. De kommande rekommendationer som Barnombudsmannen ska ge kopplat till

utformning av kontaktvägar kommer i hög grad att baseras på barnens erfarenheter och åsikter. Här nedan finns ett urval av råd från barn och unga till vuxna.

- Lyssna på barn och unga och gör så att de känner sig förstådda. Detta gäller även för de yrkesverksamma som inte är "rätt" instans.
- Öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor.
- Hjälp barn och unga vidare till rätt instans, istället för att bara hänvisa vidare.
- Att vuxna ska ställa konkreta frågor om våld till barn och unga, till exempel vid skolstart eller vid hälsoundersökningar.
- Se beteendeförändringar i barn – även de som är utåt och spralliga.

6. Barnombudsmannens avslutande reflektioner

Det som hittills har framkommit i arbetet med detta regeringsuppdrag är oerhört allvarligt. Trots att det sedan tidigare finns kunskap om att många barn och unga utsätts för sexuella övergrepp och att det får allvarliga konsekvenser, lever barn och unga alltjämt i en verklighet där sexuella övergrepp är i högsta grad närvarande. Sverige har dessutom en gedigen lagstiftning som ska skydda barn och unga mot sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer som inte har förändrat barns och ungas verklighet. Barnombudsmannen menar också att den normalisering som barn och unga beskriver när det gäller exempelvis kontaktförsök i sexuella syften på den digitala arenan är oroande.

De barn och unga som Barnombudsmannen har intervjuat har olika bakgrund och livssituation. Vid tiden för intervjuerna har vissa barn och unga varit placerade i samhällets vård, vissa har fortfarande bott hemma med sin familj och andra har flyttat till en egen lägenhet. Det barn och unga har gemensamt är erfarenheter av sexuellt våld, sexuell exploatering och/eller våld i ungas partnerrelationer. Många av dem har varit utsatta för flera olika former av sexuellt våld, ofta i kombination med andra våldsformer, medan vissa endast har erfarenhet av ett sexuellt övergrepp. Både Barnombudsmannens opinionsmätningar och den nationella statistik som finns speglar att utsattheten för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer är stor bland barn och unga. Tjejer är särskilt utsatta för dessa våldsformer, liksom hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättningar.⁴⁰ Denna delredovisning synliggör några av de barn som finns bakom den nationella statistiken.

Området är välbeforskat och det är klarlagt att sexuella övergrepp och annat våld kan få allvarliga och långsiktiga konsekvenser för de individer som utsätts. Av de som utsätts för sexuella övergrepp upplever en stor andel allvarliga psykiska stressreaktioner efteråt. En relativt vanlig följd är PTSD, som är ett allvarligt och långvarigt tillstånd av ångest som kan uppstå efter svåra upplevelser. Människor som lider av PTSD efter sexuella övergrepp upplever påtagligt sämre livskvalitet än resten av befolkningen.

Barn och unga lämnas i alltför stor utsträckning ensamma med sin utsatthet och konsekvenserna av sexuella övergrepp och våld i den egna partnerrelationen. När allt för få

---

⁴⁰ | Barnombudsmannens material är det framför allt barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning eller NPF-diagnoser.

vuxna tar ansvar tvingas barn och unga att utveckla egna strategier för att hantera riskfyllda situationer. Barnombudsmannen ser att vuxna behöver öka sin kunskap om våldsförhållanden och sin förståelse om barns levnadsförhållanden, inte minst barns digitala liv samt hur man ska prata med barn och unga om utsatthet och risker. Det gäller både yrkesverksamma som har en skyldighet att agera när barn far illa, liksom andra vuxna i barns och ungas närhet. Barn och unga efterlyser vuxna, inom familjen, i skolan, inom hälso- och sjukvården och på andra arenor, som frågar och kan samtala om våld och övergrepp. De vill få information, de vill prata och de vill ha stöd utan att bli skuldbelagda och ifrågasatta. Vuxna måste avlasta den skuld och skam som barn och unga berättar om och hjälpa dem om de har svårt att identifiera det som hänt som ett sexuellt övergrepp. För att det ska bli verklighet måste sexuella övergrepp och våld i ungas partnerrelationer bli talbart. Vuxna måste även vara trygga i att öppna för den typen av samtal och veta vart de barn och unga som behöver professionellt stöd kan söka det.

I delredovisningen beskriver barn och unga en rad hinder för att söka hjälp. De som ändå försöker har svårt att orientera sig i ett system där bland annat vården är organiserad i stuprör. De får kämpa för att hitta rätt och många når inte hela vägen fram till adekvat stöd och hjälp, trots att det finns specialiserade verksamheter som skulle kunna hjälpa dem. Det är ytterst angeläget att sänka trösklar till stöd, och Barnombudsmannen kommer att lämna fler konkreta åtgärdsförslag kopplat till kontaktvägar för barn och unga som är utsatta för sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelation i slutredovisningen av uppdraget den 1 juni 2027. Myndigheten ser dock utifrån befintligt materialet att det finns vissa åtgärder som skulle kunna vidtas redan nu, enligt rekommendationerna nedan.

7. Barnombudsmannens rekommendationer

Utifrån barns och ungas åsikter och erfarenheter samt de tankar och synpunkter som hittills inkommit från både myndigheter och civilsamhälle lämnar Barnombudsmannen följande rekommendationer:

- **Ge Barnombudsmannen i uppdrag att ta fram informationsmaterial och informationskampanj om sexuellt våld, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer riktad till olika målgrupper.** Materialen som tas fram ska kunna användas av barn och unga som har blivit utsatta, av deras vänner och av olika kategorier vuxna i deras närhet för att föra samtal.
- **Ge MFoF tillsammans med Barnombudsmannen i uppdrag att förbereda för och ge stöd till implementering av föräldraskapsstöd kopplat till sexuella övergrepp, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer.** Förberedelsen bör vara särskilt inriktad på att nå de grupper av föräldrar som är svåra att nå med traditionella metoder.
- **Inför stärkta insatser för att tidigt upptäcka barns våldsutsatthet.** Utveckla en nationell modell för återkommande hälsosamtal inom förskola och skola (som en del i

ett nationellt traumascreeningsprogram⁴¹) med obligatoriska frågor om våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, barn- och tvångsaktenskap och könsstympning av flickor. Det ska även ingå frågor om sexuellt våld, incest, sexuell exploatering och våld i ungas partnerrelationer. Inför krav på att elevhälsa ska finnas även inom förskola.

- **Behåll sexualitet, relationer och samtycke i de inledande delarna i skolans läroplan.** Området bör prioriteras ytterligare och samtal om bland annat samtycke och relationer behöver ske i yngre åldrar. Det är enligt Barnombudsmannen nödvändigt att rektorn även fortsatt har ett särskilt ansvar för att barn och unga får adekvat utbildning i sexualitet, samtycke och relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck och att personalen har tillräcklig kompetens för detta.
- **Möjliggör digitala polisanmälningar för sexualbrott, särskilt digitala sexualbrott.** Barn och unga behöver låga trösklar för att ta steget att anmäla de brott de har varit utsatta för. Det gäller särskilt sexuella övergrepp som de utsatts för digitalt. Även om barn och unga senare behöver infinna sig fysiskt, bör en första kontakt kunna ske digitalt.
- **Ge Polismyndigheten i uppdrag att utreda konsekvenserna av Polismyndighetens ändrade rutiner och formulär kring inslussning till kommunernas kriscentrum/stödcentrum vid polisanmälan.**
- **Ge lämplig aktör i uppdrag att följa upp Barnahusens avtal och de nationella riktlinjerna kopplat till ISÖB-ärenden för att säkerställa att även denna typ av ärenden kan hanteras och utredas vid Barnahus.**
- **Barn i behov av akut hjälp ska få det omgående och utan mellanhänder. Inrätta kommunala/regionala drop-in boenden för barn i utsatta situationer, enligt dansk modell⁴², med oberoende stödpersoner.** För barn och unga som avviker från en placering utanför det egna hemmet eller som rymmer hemifrån, som idag kan hamna i situationer där de exempelvis blir utsatta för olika typer av sexuella övergrepp, skulle det kunna göra stor skillnad.
- **De digitala plattformarna måste ta större ansvar att aktivt förebygga, identifiera och ta bort övergreppsmaterial på sina plattformar.** Plattformarnas åtgärder behöver följas upp och utvärderas ytterligare och en effektiv tillsyn av Digital Service Act⁴³ behöver säkerställas. Det behöver säkerställas att krav och rekommendationer efterlevs och att riskbedömningar, transparens och skyddsåtgärder får avsedd effekt. Det bör även finnas kraftfulla sanktioner mot digitala plattformar som inte tar bort övergreppsmaterial.⁴⁴

Barnombudsmannen har även lagt ett antal rekommendationer i uppdraget som representant i Lanzarotekommittén⁴⁵. Dessa förslag hänger samman med denna rapport, även om de sträcker sig bredare än kontaktvägar och föräldraskapsstöd.

---

⁴¹ Ett nationellt traumascreeningsprogram för barn är ett av Barnombudsmannens tidigare lämnade förslag för att säkerställa att det finns tydligt fastslagna, återkommande tillfällen att upptäcka våldsutsatthet bland barn, bland annat i Barnombudsmannens årsrapport 2025, *"Ni måste Ni måste hinna före" – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad*, (2025)

⁴² [Joannahuset – rådgivnings- och kriscenter för barn och unga](#).

⁴³ Digital Service Act, EU:s förordning om en inre marknad för digitala tjänster.

⁴⁴ Jämställhetsmyndigheten, *Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn*, (2026), sid. 93-94.

⁴⁵ Regeringsbeslut 2025-05-15 S2025/00979.

- **Sverige bör ta bort begreppet barnpornografi ur brottsbalken** och ersätta med exempelvis "material som skildrar sexuella övergrepp mot barn". En sådan förändring är i linje med Lanzarotekonventionen och det språkbruk som är rekommenderat den andra utgåvan av *Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse*⁴⁶.
- **Sverige bör ta bort pubertetsrekvisitet ur brottsbalken 16 kap. 10 a §.** Lydelsen bör vara "med barn avses en person som är under arton år". Detta för att förstärka skyddet för barn som grupp, och barn är man enligt barnkonventionen tills man är arton år. En sådan förändring är även i enlighet med Europarådets konvention mot it-relaterad brottslighet, (Budapestkonventionen). Enligt artikel 9 ska alla barn under 18 år omfattas. Ett land får bestämma en lägre åldersgräns, men inte lägre än 16 år.
- **Sverige bör utreda inrättandet av ett nationellt incestcentrum liknande Norges incestcentrum.** Att barn utsätts för sexuella övergrepp från personer i barnets förtroendekrets är väl känt. I Lanzarotekommittén har flera rapporter och granskningar tagit sikte på "the circle of trust" av den anledningen. Ofta finns förövare i barnets absoluta närhet, såsom i familjen. Även i de djupintervjuer som Barnombudsmannen har genomfört framkommer utsatthet för sexuella övergrepp i familjen återkommande. Sverige behöver ett mer strukturerat arbete för att motverka incest och sexuella övergrepp från personer i barnets förtroendekrets, och bör därför inrätta ett särskilt centrum.
- **Sverige behöver göra möjligheten för barn att få hjälp med att ta ned övergreppsmaterial från internet mer känd,** både hos barn och hos yrkesverksamma som möter barn. Ecpat bör få permanent finansiering för sitt arbete med "hotline", och mer medel till att göra verksamheten känd. Vidare bör Sverige stödja inrättandet av en liknande funktion för unga över 18 år att få hjälp att ta bort övergreppsmaterial som spridits på internet.
- **Sverige bör inrätta en funktion som har möjlighet att stänga ned eller blockera material som innehåller övergreppsmaterial mot barn,** likt den möjlighet som den franska National anti-cybercrime office (OFAC) har. Detta för att möjliggöra snabbt agerande när sidor som innehåller övergreppsmaterial, såsom exempelvis försäljning av sexdockor föreställande barn påträffas.
- **Sverige bör möjliggöra för polisen att identifiera barn utsatta för sexuella övergrepp genom slagning i polisens passregister.** När polisen hittar övergreppsmaterial som skildrar sexuella övergrepp mot barn i förövarers tekniska utrustningar är det en tidskrävande och svår process att identifiera barnen på bilder och filmer. Många brottsoffer kan idag inte identifieras. Svensk polis måste få möjlighet att använda samma typ av AI-verktyg som norska polisen använder, där identifiering kan ske genom slagning i passregistret. Det skulle spara både tid och resurser, samt möjliggöra för fler barn att identifieras och få stöd.

---

⁴⁶ Interagency Working Group, 2025, Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse, ISBN: 978-92-61-21491-3. (ECPAT International, Childlight | Global Child Safety Institute, Safe Online, WeProtect Global Alliance tillsammans med bland annat Europol, Europarådet, Interpol och UNICEF).

8. Kostnadsberäkning/Ekonomisk redovisning

För uppdragets genomförande har Barnombudsmannen beviljats 3 000 tkr i bidrag från anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.

Kostnaderna för genomförandet av uppdraget uppgår till 3 000 tkr.

9. Källförteckning

Barnombudsmannen, *"Det har alltid funnits våld, alltså när det har funnits problem"*. Återrapportering av regeringsuppdraget om barn och ungas uppväxt- och levnadsvillkor och risk för att involveras och utnyttjas i kriminalitet, (2025).

Barnombudsmannen, *"I alla fall, det var normalt i min värld"*. Om barns och ungas våldsutsatthet och uppväxtvillkor, samt dess konsekvenser och samband med kriminalitet, (2026).

Barnombudsmannen, *"Tro på oss när vi väl vågar berätta"*. Återrapportering av uppdrag att undersöka om det finns brister i samhällets skyddsnät för barn, analysera vad bristerna beror på och lämna förslag på lämpliga och konkreta åtgärder, (2026).

Barnombudsmannens årsrapport 2026, *"Det var som att leva i ett fängelse. Jag kunde knappt andas"* – om hedersrelaterat våld och förtryck mot barn och unga, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor, (2026).

Barnombudsmannens årsrapport 2025, *"Ni måste Ni måste hinna före"* – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad, (2025).

Brottsförebyggande rådet, *Brott i nära relationer – kartläggning under 2022 och under livstiden* (2024).

ECPAT, *"Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt"* (2023).

ECPAT, *"Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild"* (2025).

ECPAT, *Ecpats Hotline*. <https://ecpat.se/hotline/>, hämtad 2026-03-10

Föreningen Tillsammans, *"De sa att mina diagnoser hittade på det"*. En rapport om NPF och utsatthet för sexuellt våld (2025).

Interagency Working Group, *Terminology guidelines for the protection of children from sexual exploitation and sexual abuse* (2025). ISBN 978-92-61-21491-3. (ECPAT)

International, Childlight | Global Child Safety Institute, Safe Online och WeProtect Global Alliance i samarbete med bl.a. Europol, Europarådet, Interpol och UNICEF).

Jernbro, C., Landberg, Å. & Thulin, J., *Våld mot barn 2022 – en nationell kartläggning* (2023), Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Jernbro, C. & Landberg, Å., *Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Förekomst, riskfaktorer och hälsokonsekvenser* (2024).

Jämställdhetsmyndigheten, *Sexuell exploatering av barn och unga – en fördjupad kunskapsöversikt för dig som vill förstå, förebygga och upptäcka sexuell exploatering* (2023).

Jämställdhetsmyndigheten, *Det gränslösa våldet – en kartläggning av den digitala teknikens betydelse för mäns våld mot kvinnor och våld mot barn* (2026).

Jonnahuset, *Jonnahuset – rådgivnings- och kriscenter för barn och unga*.
<https://www.jonnahuset.dk/> Hämtad 2026-03-10

Jonsson, L., Landberg, Å. & Svedin, C-G., *Unga, sex och internet efter #metoo* (2021).

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, *Unga hbtqi-personers levnadsvillkor* (2022).

Reigstad, B. & Kvernmo, S., *ADHD – eller noe annet?*, Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 2015) utgåva 4 sid. 302–311.

Regeringsuppdrag

Regeringsbeslut 2025-05-15 S2025/00979.

Regeringsbeslut 2025-06-12 A2025/00608.

Regeringsbeslut 2024-12-19 S2024/02156 (delvis),

Lagar

Föräldrabalken (1949:381).

Lag (1993:335) om Barnombudsman.

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

BARNOMBUDSMANNEN
Box 22106, 104 22 Stockholm
08-692 29 50
info@barnombudsmannen.se
www.barnombudsmannen.se